

DR. GHEORGHE DUMITROAIA LA A 65-A ANIVERSARE !



LABOR OMNIA VINCIT IMPROBUS !

În acest an, 2014, încărcat de evenimente jubiliare (când se împlinesc 130 de ani de la descoperirea stațiunii eponime a culturii Cucuteni și 80 de ani de la înființarea actualului Muzeu de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț), avem fericita ocazie de a îl omagia, cu prilejul celei de-a 65-a aniversări, pe dr. Gheorghe Dumitroaia, una dintre personalitățile marcante ale arheologiei românești, care și-a dedicat întreaga activitate profesională cercetării și valorificării patrimoniului cultural de excepție al spațiului est-carpatic.

Reputatul specialist s-a născut pe 23 aprilie 1949 la Drăgușeni (județul Suceava), unde de altfel a și urmat studiile gimnaziale și liceale, cele superioare fiind parcurse în cadrul Facultății de Istorie și Filosofie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași. Ulterior, în perioada 1976–1980, activează ca muzeograf la Muzeul de Istorie și Etnografie din Târgu Neamț, iar din 1980 până în prezent, în cadrul Muzeului de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț, unde a ocupat mai întâi funcția de muzeograf-arheolog, iar începând cu anul 2000, pe cea de cercetător științific I. Ca muzeograf și arheolog, în perioada 1981–1985, a urmat cursurile de formare profesională specifice organizate de către Ministerul Culturii.

Competențele profesionale și abilitățile organizatorice remarcabile îl impun ca șef de secție (1990–1991), director adjunct (1992), iar din 1993 ca director-manager al Complexului Muzeal Județean Neamț, instituție prestigioasă ale cărei destine le conduce așadar de peste două decenii. În 1999, obține titlul științific de doctor în istorie, la Institutul Român de Tracologie din București, sub îndrumarea reputatului prof. dr. Petre I. Roman, rezultatele cercetărilor efectuate în cadrul acestui demers fiind valorificate publicistic în anul următor, prin intermediul volumului intitulat *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*. La rândul său, dr. Gheorghe Dumitroaia a făcut parte, în ultimii ani, din mai multe comisii doctorale, participând astfel activ la formarea profesională a unor specialiști de seamă în Arheologia preistorică din România și Republica Moldova.

Meritele sale deosebite în cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural național sunt de altfel recunoscute în mod oficial de către Ministerul Culturii și Cultelor prin atestatele conferite, de *arheolog-expert* în cadrul Registrului Arheologilor și *expert în bunuri arheologice și istorico-documentare*. De asemenea, ca urmare a competenței sale profesionale incontestabile în domeniu, reputatul specialist omagiat a fost sau este membru al celor mai importante comisii de specialitate care coordonează activitatea de cercetare arheologică

și valorificare muzeistică a patrimoniului cultural din România, respectiv Comisia Națională de Arheologie (1995–1999 și din 2003 până în prezent), Comisia Zonală a Monumentelor Istorice (2004–2007) și Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor (2009–2013). În același timp, dr. Gheorghe Dumitroaia este președintele Fundației Cultural-Științifice „Constantin Matasă” (încă din anul 1994), precum și fondator (în 1999) și coordonator al Editurii „Constantin Matasă”. De altfel, cu sprijinul celor două organisme au fost derulate majoritatea proiectelor cultural-științifice și publicistice ale Complexului Muzeal Județean Neamț din ultimii ani. Domnia sa deține calitatea de redactor responsabil al anuarului *Memoria Antiquitatis* (nr. XVIII–XXVIII), precum și pe cea de editor al colecției *Bibliotheca Memoriae Antiquitatis* (nr. II–XXX), publicații prestigioase prin intermediul cărora au fost introduse în circuitul științific numeroase informații de importanță excepțională legate de patrimoniul cultural național și universal.

În anul 1994, dr. Gheorghe Dumitroaia crează în cadrul Muzeului de Istorie și Arheologie din Piatra-Neamț un organism de cercetare unic la nivel național – *Centrul Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni* –, sub egida căruia s-au derulat ulterior toate activitățile de cercetare (de teren și laborator) legate de civilizația Cucuteni și de valorificare (expozițională și publicistică) a patrimoniului său de excepție. Un deceniu mai târziu, în preajma aniversării a 120 de ani de la descoperirea stațiunii eponime a culturii Cucuteni, a 70 de ani de la crearea actualului Muzeu de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț și a 10 ani de la înființarea Centrului Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni, dr. Gheorghe Dumitroaia înfăptuiește un vechi deziderat a numeroase generații de arheologi preocupați de descifrarea enigmelor celei mai prestigioase civilizații preistorice continentale și inaugurează, în anul 2005, în centrul istoric al municipiului Piatra-Neamț, o unitate muzeală unică la nivel național – *Muzeul de Artă Eneolitică Cucuteni* –, care adăpostește în prezent cea mai bogată colecție de artă neo-eneolitică din sud-estul Europei. De altfel, vizitatorii români și străini care i-au trecut pragul sunt unanimi în a-l aprecia ca fiind cel mai frumos muzeu de arheologie, istorie și artă din România.

După un amplu proces de consolidare, restaurare și conservare, în 2009, distinsa personalitate omagiată pune bazele *de facto* ale Muzeului Cetatea Neamț, prin crearea unei expoziții permanente unicat în spațiul moldav, care, în momentul de față, fac din faimoasa ctitorie Mușatină cel mai atractiv obiectiv turistic din întreg arealul est-carpatic.

Practic, în ultimii ani în cadrul mai multor unități aparținând Complexului Muzeal Județean Neamț (Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț – 2007–2008; Muzeul Memorial „Ion Creangă” – 2011; Casa Memorială „Veronica Micle” – 2012; Muzeul de Istorie și Etnografie Târgu Neamț – 2012; Muzeul de Științele Naturii Roman – 2011–2013; Muzeul de Artă Piatra-Neamț – 2011–2013; Muzeul de Etnografie Piatra-Neamț – 2011–2013; Curtea Domnească Piatra-Neamț – 2010–2014) s-au derulat proiecte ample, finanțate din bani europeni, resurse bugetare sau extrabugetare (proprii), menite să sporească atractivitatea colecțiilor deținute, atât pentru public, cât și pentru specialiști. Totodată, în aceeași perioadă, au fost reorganizate și reactualizate și celelalte expoziții permanente ale unităților muzeale de la Piatra-Neamț, Roman și Bicz. Desigur, toate aceste realizări cultural-științifice remarcabile au fost coordonate de către directorul instituției.

Mai mult decât atât, pe plan local, în ultimii ani, s-a convenit intrarea în administrarea Complexului Muzeal Județean Neamț a turnului-clopotniță al Bisericii „Nașterea Sfântului Ioan Botezătorul” din centrul istoric al municipiului Piatra-Neamț, în interiorul căruia se află în curs de amenajare o expoziție permanentă menită să introducă celebrul monument de patrimoniu în circuitul turistic, meritul principal în acest sens revenindu-i tot dr. Gheorghe Dumitroaia.

În afara expozițiilor permanente din cadrul unităților muzeale menționate, de-a lungul timpului a organizat (singur sau în colaborare) peste 50 de expoziții temporare, găzduite de prestigioase instituții de profil din țară și din străinătate. Între expozițiile naționale amintim: *Plastica neo-eneolitică din România* (Piatra-Neamț, 1981 și 1984), *Poduri-Dealul Ghindaru* (Piatra-Neamț, 1986), *Plastica antropomorfă Cucuteni* (Piatra-Neamț, 1991), *Ceramica neolitică pictată din România* (itinerată în țară, 1995), *Perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului în Moldova* (Piatra-Neamț, 1988), *Cultură și civilizație în Carpații Răsăriteni* (Sfântu Gheorghe, 1998), *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România* (Piatra-Neamț, 2001), *Artă eneolitică Cucuteni* (București, 2002; Brașov, 2003), *Poduri-Dealul Ghindaru. O Troie în Subcarpații Moldovei* (Piatra-Neamț, 2003; Brașov, 2004); *Sarea, Timpul și Omul* (Sfântu Gheorghe, 2006), *Cucuteni. Civilizație a Europei Vechi* (Sibiu, 2007 – cu ocazia desemnării municipiului drept capitală culturală europeană; Miercurea Ciuc, 2007; Sfântu Gheorghe, 2008), *Cucuteni. Artă și Pasiune. Colecția dr. Emilia și Romeo Dumitrescu* (Piatra-Neamț, 2007–2008), *Poduri-Dealul Ghindaru – 30 de ani de cercetări arheologice* (Piatra-Neamț, 2009–2011), *Poduri-Dealul Ghindaru. Cercetările arheologice din Caseta C. 2005–2009* (Piatra-Neamț, 2012–2013).

Dintre expozițiile organizate în străinătate, la care a colaborat, menționăm: *Goldhelm. Schwert und Silberschatze* (Frankfurt-am-Main – Germania, 1994; Rotterdam – Olanda, 1994), *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe* (Salonic – Grecia, 1997 – cu ocazia desemnării metropolei elene drept capitală culturală europeană), *Dieux et Heros de l'Age du Bronze. L'Europe au temps d'Ulysse / Gods and Heroes of the Bronze Age. Europe at the Time of Ulyses* (Copenhaga – Danemarca, 1998; Bonn – Germania, 1999; Paris – Franța, 1999; Atena – Grecia, 2000), *Treasures of Romania. 7000 Years Old* (Stockholm – Suedia, 2004), *Geheimnisvolle Kreisgraben* (Viena – Austria, 2006), *L'Art Néolithique en Roumanie / Neolithic Art in Romania / Neolitische Kunst in Rumänien* (Olten – Elveția, 2008), *Cucuteni-Trypillia. A Great Civilization of Old Europe* (Vatican, 2008), *Cucuteni Culture. Art and Religion / Kultura Cucuteni. Sztuka i Religia* (Varșovia – Polonia, 2009), *The Lost World of Old Europe. The Danube Valley, 5000–3500 B.C.* (New York – Statele Unite ale Americii, 2009).

De-a lungul activității sale, distinsul specialist a acordat permanent sprijin muzeelor locale create în mai multe localități de pe raza județului Neamț (Vânători-Neamț, Târpești, Răucești, Humulești, Ghindăoani, Crăcăoani, Moldoveni, Roznov, Bicazul Ardelean, Războieni, Farcașa, Ceahlău, Dragomirești etc.). În ultimii ani, directorul Complexului Muzeal Județean Neamț s-a implicat în mod activ în organizarea unor evenimente anuale, devenite de acum de tradiție, care au darul de a pune o dată în plus în valoare patrimoniul cultural al ținutului Neamțului (Târgul Meșterilor Populari „Lada cu zestre” – Piatra-Neamț; Zilele „Ion Creangă” – Humulești; Zilele „Cetății Neamț” – Târgu Neamț; proiectele internaționale „Ziua internațională a Muzeelor” și „Noaptea Europeană a Muzeelor”).

În activitatea domniei sale, o atenție deosebită a fost acordată cercetărilor de teren, în cele ce urmează amintindu-le pe cele mai importante. Astfel, în calitate de coordonator sau de membru în colectiv, a luat parte la săpăturile arheologice de la: Răucești (1978–1979, 1986), Poduri (din 1981), Vânători-Neamț (1982), Lunca (1983–2004), Izvoare (1984), Săvești (1986), Dulcești (1988), Urecheni (1988), Oglinzi (1988–1992), Ghindăuani (1992), Negrițești (1992), Borșeni (1992), Dobreni (1998), Păuleni-Ciuc (din 1999), Târgu Neamț (2003), Cucuiești (2003–2004), Solca (2003), Țolici (2007–2009), Piatra-Neamț – *Curtea Domnească* (2005–2006, 2009) și *Cetatea Neamț* (2007–2008), Piatra-Neamț – *Poiana Cireșului* (din 2011). De asemenea, investigațiile de suprafață din diverse zone cu potențial arheologic situate în spațiul subcarpatic moldav au permis evidențierea a peste 200 de puncte și stațiuni arheologice. În urma cercetărilor de teren derulate, reputatul specialist omagiat a scos la iveală numeroase obiecte de patrimoniu de o valoare inestimabilă, care îmbogățesc în prezent în special colecțiile unităților muzeale ale căror destine le conduce. Cele mai valoroase dintre acestea au fost valorificate și în plan publicistic.

Alături de colaboratorii săi, dr. Gheorghe Dumitroaia a organizat de-a lungul timpului numeroase manifestări cultural-științifice naționale și internaționale, dintre care amintim: *Al XI-lea Simpozion Național de Tracologie* (Piatra-Neamț, 1988), *Sesiunea Națională de Rapoarte Arheologice* (Piatra-Neamț, 1991), *Colocviul Internațional Cucuteni – 110 ani de la descoperirea așezării eponime* (Piatra-Neamț, 1994), *Colocviul Internațional Tell-urile, axe cronologice ale preistoriei* (Bacău – Poduri – Tescani, 1995), *Colocviul Internațional Componenta pre-indoeuropeană a lumii trace. Complexul cultural Cucuteni-Tripolie* (Piatra-Neamț, 1997), *Simpozionul Perioada de tranziție de la eneolitic la epoca bronzului* (Piatra-Neamț, 1998), *Colocviul Carpații Răsăriteni în epoca bronzului. Complexul cultural Costișa-Komarov* (Piatra-Neamț – Miercurea Ciuc, 2001), *Colocviile Internaționale Cucuteni 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre-și protoistorică a Sării* (Piatra-Neamț, 2004), *Colocviul internațional Complexul cultural Cucuteni-Tripolie. Unitate și diversitate* (Piatra-Neamț, 2006), *Simpozionul Cucuteni 125 de ani de cercetări* (Piatra-Neamț, 2009), *Colocviul Internațional Impactul antropic asupra mediului natural în neo-eneoliticul sud-est european* (Piatra-Neamț, 2012), la care se adaugă sesiunile anuale de comunicări ale Complexului Muzeal Județean Neamț (1983–2013).

În ultimii ani, ca urmare a competenței sale profesionale, reputatul specialist a făcut parte din colectivele de cercetare ale unor importante proiecte naționale și internaționale de tip grant, soldate cu rezultate deosebite prin prisma importanței lor științifice, cum ar fi: *Aux origines de la production du sel en Europe: préhistoire et écologie des Carpates Orientales Roumaines*; *Cercetări pluridisciplinare privind răspândirea și evoluția modului de viață agricol în neolitic (mileniile VI–IV î.H.) la est de Carpații Răsăriteni*; *Exploatarea sării în preistoria României*.

Ca o recunoaștere a valorii specialistului dr. Gheorghe Dumitroaia și implicit a demersurilor cultural-științifice pe care le-a întreprins în prodigioasa sa carieră, Ministerul Culturii și Cultelor i-a acordat două dintre cele mai importante distincții ale sale, respectiv premiul „Adrian Rădulescu” (2003) pentru expoziția și volumul *Poduri-Dealul Ghindaru. O Troie în Subcarpații Moldovei* și premiul „Iulian Antonescu”, pentru

management muzeal (2006) pentru proiectul *Primul Muzeu Cucuteni în România*. De asemenea, pentru meritele deosebite avute în cercetarea și valorificarea patrimoniului cultural al Ținutului Neamțului, Inspectoratul pentru Cultură al Județului Neamț l-a distins în două rânduri cu premiul „Constantin Matasă” (1992 și 1997).

Tuturor acestor realizări deosebite li se adaugă numeroasele publicații pe care le-a semnat sau editat (singur ori în colaborare) de-a lungul timpului, prin intermediul cărora au fost introduse în circuitul științific date de importanță excepțională referitoare la patrimoniul cultural național și universal.

În finalul scurtei noastre prezentări, îi adresăm dr. Gheorghe Dumitroaia toate gândurile bune, alături de un sincer și călduros *La Mulți Ani !*

CIPRIAN-DORIN NICOLA

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

A. CĂRȚI:

1. *Comunități preistorice din nord-estul României. De la cultura Cucuteni până în bronzul mijlociu*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, VII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2000, 336 p.
2. *Cetatea Neamț*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2000, 120 p. (în colaborare).
3. *In Memoriam Constantin Matasă*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, X, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2001, 268 p.
4. *Poduri-Dealul Ghindaru. O Troie în Subcarpații Moldovei*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2003, 250 p. (în colaborare).
5. *Primul muzeu Cucuteni din România*, ediția I, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XV, Editura Foton, Brașov, 2005, 176 p. (în colaborare).
6. *Județul Neamț. Album monografic*, Editura Foton, Brașov, 2005, 200 p.
7. *Muzeul Cetatea Neamț*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2009, 120 p.
8. *Poduri-Dealul Ghindaru. Cercetările arheologice din caseta C. 2005–2009*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2009, 156 p. (în colaborare).
9. *Primul muzeu Cucuteni din România*, ediția a II-a, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XV, Editura Foton, Brașov, 2011, 176 p. (în colaborare).

B. VOLUME EDITATE:

10. *Ceramica neolitică. Meșteșug, artă, tradiție. Trei milenii de spiritualitate preistorică. Catalog de expoziție*, Casa de Editură Panteon, Piatra-Neamț, 1995, 124 p. (în colaborare).
11. *Județul Neamț. Monografie*, Casa de Editură Panteon, Piatra-Neamț, 1995, 156 p.
12. *Cucuteni aujourd'hui. 110 ans depuis la découverte en 1884 du site éponyme*, Piatra-Neamț, 1996, 372 p. (în colaborare).
13. *Cucuteni. The Last Great Chalcolithic Civilization of Europe*, Athena Publishing & Printing House, București, 1997, 246 p. (în colaborare).
14. D. Monah, *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, ediția I, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, III, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 1997, 523 p. (în colaborare).
15. C.-M. Mantu, *Cucuteni. Evoluție, Cronologie, Legături*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, V, Editura Nona, Piatra-Neamț, 1998, 324 p.
16. Șt. Cucoș, *Faza Cucuteni B în zona subcarpatică a Moldovei*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, VI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 1999, 304 p. (în colaborare).
17. D.N. Popovici, *Cultura Cucuteni. Faza A. Repertoriul așezărilor (I)*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, VIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2000, 358 p., 13 fig.
18. V. Cavruc, Gh. Dumitroaia (coord.), *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România. Catalog de expoziție*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2001, 138 p., 81 pl., 1 h.
19. F. Monah, *Flora și vegetația cormofitelor din lunca Siretului*, Bibliotheca Historiae Naturalis, I, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2001, 268 p.
20. V. Sorochin, *Aspectul regional cucutenian Drăgușeni-Jura*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2002, 402 p. (în colaborare).

21. *Artă Eneolitică Cucuteni*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2002, 92 p. (în colaborare).
22. M. Petrescu-Dîmbovița, V. Spinei, (coord.), *Cercetări arheologice și istorice din zona lacului de acumulare Bicaz*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2003, 522 p.
23. N. Nechita, *Flora și vegetația cormofitelor din Masivul Hășmaș, Cheile Bicazului și Lacu Roșu*, Bibliotheca Historiae Naturalis, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2003, 384 p.
24. M. Petrescu-Dîmbovița, M.-C. Văleanu, *Cucuteni-Cetățuie. Monografie arheologică. Săpăturile din anii 1961–1966*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIV, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, 418 p., 319 fig.
25. *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, 120 p.
26. *Cucuteni. 120 ans de recherche. Le temps du bilan / 120 Years of Research. Time to sum up*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2005, 407 p. (în colaborare).
27. M. Petrescu-Dîmbovița, *Amintirile unui arheolog*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2006, 268 p. (în colaborare).
28. *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, 328 p. (în colaborare).
29. G. Luca, *Monografia comunei Drăgușeni, județul Suceava*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, 240 p.
30. F. Monah, D. Monah, *Cercetări arheobotanice în tell-ul calcolitic Poduri-Dealul Ghindaru*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XIX, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2008, 214 p.
31. *Sarea de la prezent la trecut*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2008, 232 p. (în colaborare).
32. G. Luca, *Târgu Neamț. Monografie*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2008, 490 p.
33. D. Garvăn, A. Frînculeasa, D. Buzea, *Precucuteni. Originile unei mari civilizații*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2009, 110 p.
34. R. Munteanu, *Începuturile bronzului mijlociu în depresiunile marginale ale Carpaților Orientali*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXIV, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2010, 352 p.
35. V. Diaconu, *Hănești-Botoșani. Mărturii arheologice și istorice*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXV, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2010, 166 p.
36. D. Monah, *Plastica antropomorfă a culturii Cucuteni-Tripolie*, ediția a II-a, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXVII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, 556 p. (în colaborare).
37. V. Diaconu, *Depresiunea Neamț. Contribuții arheologice*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, 306 p.
38. L. Bătrîna, A. Bătrîna, *Biserica „Sfântul Nicolae” din Rădăuți. Cercetări arheologice și interpretări istorice asupra începuturilor Țării Moldovei*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXIX, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, 522 p.
39. M.-C. Verzea, E. Cojocariu, *Principesa Elena Cuza la Piatra-Neamț*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, 132 p.
40. *Rezumatele comunicărilor colocviului internațional „Impactul antropic asupra mediului natural în neo-eneoliticul sud-est european”*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, 72 p. (în colaborare).
41. Gh. Agafiței, *Monografia satului Săvești, județul Neamț*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2013, 240 p.

C. STUDII – ARTICOLE – NOTE:

42. *Săpăturile arheologice din județul Neamț (1974–1976)*, in *Memoria Antiquitatis*, VI–VIII, 1981, pp. 341–346.
43. *Cercetările arheologice de la Poduri-Dealul Ghindaru*, in *Cercetări Arheologice*, VI, 1983, pp. 3–22 (în colaborare).
44. *Obiecte de aramă și de bronz de pe teritoriul județului Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, IX–XI, 1985, pp. 465–481.
45. *Două topoare de luptă din feudalismul timpuriu descoperite pe teritoriul județului Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, IX–XI, 1985, pp. 527–532.

46. *Săpăturile arheologice din județul Neamț (1977–1983)*, in *Memoria Antiquitatis*, IX–XI, 1985, pp. 735–740.
47. *Noi date C¹⁴ din nivelurile aparținând culturii Precucuteni din stațiunea de la Poduri-Dealul Ghindaru, județul Bacău*, in *Cercetări Arheologice*, VIII, 1986, pp. 137–142 (în colaborare).
48. *Sondajul arheologic de la Vânători-Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XII–XIV, 1986, pp. 15–29.
49. *Săpăturile arheologice din județul Neamț (1984–1985)*, in *Memoria Antiquitatis*, XII–XIV, 1986, pp. 317–322.
50. *La station archéologique de Lunca-Poiana Slatinii*, in M. Petrescu-Dîmbovița, N. Ursulescu, D. Monah, V. Chirica (eds.), *La civilisation de Cucuteni en contexte européen. Session scientifique dédiée au centenaire des premières découvertes de Cucuteni (Iași – Piatra Neamț, 24–28 septembre 1984)*, Bibliotheca Archaeologica Iassiensis, I, Iași, pp. 253–258.
51. *Raport preliminar asupra săpăturilor de la Poduri-Dealul Ghindaru (1984–1985)*, in *Memoria Antiquitatis*, XV–XVII, 1987, pp. 9–19 (în colaborare).
52. *Plastica antropomorfă din așezarea cucuteniană de la Răucești-Munteni, jud. Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XV–XVII, 1987, pp. 21–42.
53. *Săpăturile arheologice din județul Neamț (1986)*, in *Memoria Antiquitatis*, XV–XVII, 1987, pp. 291–295.
54. *Descoperiri geto-dacice din sec. V–IV î.e.n. la Vlădiceni și Lunca, județul Neamț*, in *Symposia Thracologica*, V, Miercurea Ciuc, 1987 (în colaborare).
55. *Mărturii arheologice de la sfârșitul epocii bronzului pe teritoriul județului Neamț*, in *Symposia Thracologica*, VI, Piatra-Neamț, 1988, pp. 51, 52.
56. *Așezarea hallstatiană de la Dulcești, județul Neamț*, in *Symposia Thracologica*, VII, Tulcea, 1989, pp. 267, 268 (în colaborare).
57. *Découvertes getes récentes concernant l'aspect culturel Canlia dans le département de Neamț*, in *Thraco-Dacica*, XI, 1990, pp. 125–133 (în colaborare).
58. *Getskie nahodki kulturnogo aspekta Kanlia v uezde Neamț*, in *Drevneishie obsnosti zemledelcev skotovodov severnogo Prichernomor'ya (V tys. do n.e. – IV n.e.)*, Kiev, 1991, pp. 191–193 (în colaborare).
59. *Materiale și cercetări arheologice din nord-estul județului Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XVIII, 1992, pp. 63–143.
60. *Cercetări arheologice de suprafață pe Valea Siretului, la nord de municipiul Roman*, in *Memoria Antiquitatis*, XVIII, 1992, pp. 145–170 (în colaborare).
61. *Săpături și cercetări arheologice de suprafață în județul Neamț (1987–1991)*, in *Memoria Antiquitatis*, XVIII, 1992, pp. 287–297.
62. *A XXV-a Sesiune Națională de Rapoarte Arheologice*, in *Memoria Antiquitatis*, XVIII, 1992, pp. 307–313.
63. *Cultura Noua pe teritoriul județului Neamț*, in *Carpica*, XXII, 1992, pp. 119–141.
64. *Exploatarea surselor de apă sărată din Moldova. O abordare etnoarheologică*, in *Thraco-Dacica*, XIII, 1992, pp. 159–167 (în colaborare).
65. *L'exploitation des sources salées dans l'est de la Roumanie: une démarche ethno-archéologique*, in J. Pavúk, (ed.), *Actes du XII^e Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques, Bratislava, 1–7 septembre 1991*, Bratislava, 1993, pp. 88–90 (în colaborare).
66. *Depunerile neo-eneolitice de la Lunca și Oglinzi, județul Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XIX, 1994, pp. 7–82.
67. *Săpături și cercetări arheologice de suprafață în județul Neamț (1990–1993)*, in *Memoria Antiquitatis*, XIX, 1994, pp. 509–521.
68. *Din activitatea Muzeului de Istorie Piatra-Neamț (1990–1993)*, in *Memoria Antiquitatis*, XIX, 1994, pp. 523–532.
69. *Ștefan Cucoș (1936–1992)*, in *Memoria Antiquitatis*, XIX, 1994, pp. 533–536.
70. *Scurt istoric*, in Gh. Dumitroaia (red.), *Județul Neamț. Monografie*, Piatra-Neamț, 1995, pp. 19–58.
71. *Săpăturile arheologice din județul Neamț (1994–1995)*, in *Memoria Antiquitatis*, XX, 1996, pp. 307–313.
72. *Préface*, in Gh. Dumitroaia, D. Monah (eds.), *Cucuteni aujourd'hui. 110 ans depuis la découverte en 1884 du site éponyme*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, II, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 1996, pp. 5–7 (în colaborare).

73. *Din activitatea Complexului Muzeal Județean Neamț (1994–1995)*, in *Memoria Antiquitatis*, XX, 1996, pp. 315–325.

74. *Découvertes du Bronze Moyen dans la station de Poduri-Bacău*, in P. Roman (ed.), *The Thracian World at the Cross Roads of Civilisation. The 7th International Congress of Thracology, May 20–26, 1996, Constanța – Mangalia – Tulcea, Romania. Reports and Summaries*, București, 1996, pp. 267, 268 (în colaborare).

75. *Une vase à silhouettes anthropomorphes peintes découverte à Poduri-Dealul Ghindaru (dép. de Bacău)*, in Gh. Dumitroaia, D. Monah (eds.), *Cucuteni aujourd'hui. 110 ans depuis la découverte en 1884 du site éponyme*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, II, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, pp. 39–48 (în colaborare).

76. *Cercetările arheologice de la Borșeni-Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XXI, 1997, pp. 131–193 (în colaborare).

77. *Cercetări arheologice în județul Neamț (1996)*, in *Memoria Antiquitatis*, XXI, 1997, pp. 427–436.

78. *Din activitatea Complexului Muzeal Județean Neamț în anul 1996*, in *Memoria Antiquitatis*, XXI, 1997, pp. 437–447.

79. *Stațiunea Cășăria-Dealul Mătăhuia, com. Dobreni, jud. Neamț*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 1998, 1999*, pp. 25, 26 (în colaborare);

80. *Raport asupra cercetărilor arheologice de la Șoimeni (Ciomortan), com. Păuleni, jud. Harghita*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 1998, 1999*, pp. 103, 104, 166–168 (în colaborare).

81. *Prefață*, in Șt. Cucos, *Faza Cucuteni B în zona subcarpatică a Moldovei*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, VI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 1999, pp. 15–17 (în colaborare).

82. *Descoperirile aparținând aspectului cultural Ciomortan de la Păuleni*, in *Angustia*, 5, Sfântu Gheorghe, 2000, pp. 131–154 (în colaborare).

83. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000, 2001*, pp. 190–198 (în colaborare).

84. *Siliștea, com. Români, jud. Neamț, punct: Pe Cetățuie, com. Români, jud. Neamț*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000, 2001*, p. 229, pl. 61 (în colaborare).

85. *Șoimeni (Ciomortan), com. Păuleni, jud. Harghita, punct: Vârdomb / Dealul Cetății / Dâmbul Cetății*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2000, 2001*, pp. 245–247 (în colaborare).

86. *The Exploitation of Salt in the Prehistory of Moldavia, Romania*, in *Archaeological Reports*, 23, 2001, pp. 10–20 (în colaborare).

87. *Trei scrisori adresate profesorului Ion Andrieșescu*, in *Memoria Antiquitatis*, XXII, 2001, pp. 531–541.

88. *Considerații asupra culturii Costișa-Komarov de pe teritoriul Moldovei*, in V. Cavruc, Gh. Dumitroaia (coord.), *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România. Catalog de expoziție*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2001, pp. 13–22.

89. *Stațiunea Lunca, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț*, in V. Cavruc, Gh. Dumitroaia (coord.), *Cultura Costișa în contextul epocii bronzului din România. Catalog de expoziție*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2001, pp. 31–40, pl. 7–11, 43–52.

90. *Cercetările arheologice din județul Neamț (1998–2001)*, in *Memoria Antiquitatis*, XXII, 2001, pp. 543–559.

91. *Borșeni, com. Războieni, jud. Neamț, punct: Bulgărie*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001, 2002*, pp. 62, 63 (în colaborare).

92. *Lunca, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț, punct: Poiana Slatinei*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001, 2002*, pp. 190, 191 (în colaborare).

93. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001, 2002*, pp. 242–245 (în colaborare).

94. *Siliștea, com. Români, jud. Neamț, punct: Pe Cetățuie*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2001, 2002*, pp. 287–289 (în colaborare).

95. *The Earliest Salt Exploitation in the World: Excavation at Lunca-Poiana Slatinei, Neamț County, Moldavia, Romania*, in *Archaeological Reports*, 2002, pp. 34–48 (în colaborare).

96. *In Memoriam Victor Sorochin*, in V. Sorochin, *Aspectul regional cucutenian Drăgușeni-Jura*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2002, pp. 9–14 (în colaborare).

97. Lunca, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț, punct: Poiana Slatinei, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2002, 2003*, pp. 183, 184 (în colaborare).
98. Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2002, 2003*, pp. 243–245 (în colaborare).
99. Secu, com. Vânători-Neamț, jud. Neamț, punct: Mănăstirea Secu, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2002, 2003*, pp. 282, 283 (în colaborare).
100. *The Exploitation of Salt in the Prehistory of Moldavia, Romania*, in *Archaeological Reports*, 2003, pp. 7–11 (în colaborare);
101. Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț – 70 de ani de existență, in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 7–30.
102. Dr. Dan Monah la 60 de ani !, in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 31–39.
103. Dr. Vasile Ursachi la 70 de ani !, in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 41–47.
104. Săpături arheologice sistematice și periegeze din județele Neamț, Bacău și Suceava (2002–2004), in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 431–449.
105. Conferința Internațională *Giant-Settlements of Tripolian Culture, Talianki, Ucraina, 5–8 august 2003*, in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 457–465.
106. Marin Marcel Drăgotescu (1934–2002), in *Memoria Antiquitatis*, XXIII, 2004, pp. 481–483.
107. Cucuieți, com. Solonț, jud. Bacău, punct: Slatina Veche, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2003, 2004*, pp. 110, 111 (în colaborare).
108. Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2003, 2004*, pp. 242–244 (în colaborare).
109. Solca, jud. Suceava, punct: Slatina Mare, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2003, 2004*, pp. 314, 315 (în colaborare).
110. Târgu-Neamț, jud. Neamț, punct: Dealul Pometea, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2003, 2004*, pp. 349–351 (în colaborare).
111. *La contribution du Musée d'Histoire et d'Archéologie de Piatra-Neamț à la recherche de la culture Cucuteni*, in Gh. Dumitroaia (ed.), *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, pp. 8–17.
112. *Prehistoric Exploitation of the Salt Spring from Cucuieți – „Slatina Veche”, Bacău County*, in Gh. Dumitroaia (ed.), *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, pp. 90 (în colaborare).
113. Solca – „Slatina Mare”. *Considerations stratigraphiques et attribution culturelle*, in Gh. Dumitroaia (ed.), *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, pp. 91, 92 (în colaborare).
114. *L'exploitation des sources salées en Moldavie: un exemple de ressource structurante du territoire depuis le Néolithique*, in Gh. Dumitroaia (ed.), *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, pp. 92, 93 (în colaborare).
115. Lunca – „Poiana Slatinei”, *le plus ancien point d'exploitation du sel de l'Europe*, in Gh. Dumitroaia (ed.), *Rezumatele comunicărilor colocviilor internaționale Cucuteni – 120 de ani de cercetări. Timpul bilanțului și Arheologia pre- și protoistorică a sării*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2004, pp. 95–97 (în colaborare).
116. *Bronze Age Discoveries near the Salt Springs in the Piemont Region of Moldavia*, in *Tracii și lumea circumponțică / Thracians and Circumponțic World*, Chișinău, 2004, pp. 37, 38 (în colaborare).
117. *Découvertes de l'Âge du Bronze dans le Sous-Carpates de la Moldavie*, in V. Spinei, C.-M. Lazarovici, D. Monah (eds.), *Scripta praehistorica. Miscellanea in honorem nonagenarii magistri Mircea Petrescu-Dîmbovița oblata*, Editura Trinitas, Iași, 2005, pp. 461–473 (în colaborare).
118. *The Earliest Salt Production in the World. An Early Neolithic Exploitation in Poiana Slatinei – Lunca, Romania*, in *Antiquity*, 79, 306, 2005, pp. 11–18 (în colaborare).
119. *Academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița și Muzeul de Istorie și Arheologie Piatra-Neamț*, in *Arheologia Moldovei*, XXVIII, 2005, pp. 21–25.

120. *Ein Kultkomplex aus Rumänien*, in F. Daim, W. Neubauer (coord.), *Geheimnisvolle Kreisgräben*, Horn – Viena, 2005, pp. 210–213 (în colaborare).
121. *La contribution du Musée d'Histoire et d'Archéologie de Piatra-Neamț à la recherche de la culture Cucuteni*, in Gh. Dumitroaia, J. Chapman, O. Weller, C. Preoteasa, R. Munteanu, D. Nicola, D. Monah (eds.), *Cucuteni. 120 ans de recherches. Le temps du bilan / 120 Years of Research. Time to sum up*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2005, pp. 13–20.
122. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2004, 2005*, pp. 281–283 (în colaborare).
123. *Sursele de sare dintre Valea Sucevei și Valea Buzăului*, in V. Cavruc, A. Chiricescu (eds.), *Sarea, Timpul și Omul. Catalog de expoziție*, Editura Angustia, Sfântu Gheorghe, 2006, pp. 22–24 (în colaborare).
124. *Vestigii arheologice privind exploatarea sării pe teritoriul României în perioada neo-eneolitică*, in V. Cavruc, A. Chiricescu (eds.), *Sarea, Timpul și Omul. Catalog de expoziție*, Editura Angustia, Sfântu Gheorghe, 2006, pp. 37–40.
125. *Piatra-Neamț, jud. Neamț, punct: Curtea Domnească*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2005, 2006*, pp. 261, 262 (în colaborare).
126. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2005, 2006*, pp. 275–277 (în colaborare).
127. *Recherches sur l'exploitation préhistorique du sel en Roumanie*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, pp. 13–34 (în colaborare).
128. *Solca-Slatina Mare (Roumanie). Preuves archéologiques de l'exploitation du sel en préhistoire*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, pp. 35–57 (în colaborare).
129. *Cucuieți-Slatina Veche (Romania). Prehistoric Exploitation of a Salt Resource*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, pp. 57–71 (în colaborare).
130. *L'exploitation des sources salées en Moldavie: un exemple de ressource structurante du territoire*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, pp. 99–113 (în colaborare).
131. *The Exploitation of the Salt-Water Sources in Moldavia: An Ethno-Archaeological Approach*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, O. Weller, J. Chapman (eds.), *L'exploitation du sel à travers le temps*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XVIII, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2007, pp. 279–298 (în colaborare).
132. *Dr. Ioan Mitrea la 70 de ani !*, in *Memoria Antiquitatis*, XXIV, 2007, pp. 7–16.
133. *Dr. Virgil Mihailescu-Bîrliba la 70 de ani !*, in *Memoria Antiquitatis*, XXIV, 2007, pp. 17–29.
134. *Cercetările arheologice de la Târgu Neamț – Dealul Pometea*, in *Memoria Antiquitatis*, XXIV, 2007, pp. 293–325 (în colaborare).
135. *Analyses et dynamiques spatiales autour des sources salées de Moldavie Sous-Carpatique durant la préhistoire roumaine (6000–3500 BC)*, in N. Morère Molinero (ed.), *Las salinas y la sal de interior en la historia: economía, medio ambiente y sociedad / Inland Salt Works and Salt History: Economy, Environment and Society*, Tomo I, Editorial Dykinson, Madrid, 2007, pp. 165–184 (în colaborare).
136. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2006, 2007*, pp. 274, 275 (în colaborare).
137. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2007, 2008*, pp. 230, 231 (în colaborare).
138. *Țolici, com. Petricani, jud. Neamț, punct: Hălăbutoaia*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2007, 2008*, pp. 325, 326 (în colaborare).
139. *Noi investigații etnoarheologice asupra izvoarelor sărate de pe Valea Muntelui*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (eds.), *Sarea, de la prezent la trecut*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2008, pp. 81–105 (în colaborare).
140. *Un nou punct de exploatare a apei sărate în preistorie: Țolici-Hălăbutoaia, jud. Neamț*, in D. Monah, Gh. Dumitroaia, D. Garvăn (eds.), *Sarea, de la prezent la trecut*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XX, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2008, pp. 203–224 (în colaborare).

141. *Première exploitation de sel en Europe. Techniques et gestion de l'exploitation de la source salée de Poiana Slatinei à Lunca (Neamț, Roumanie)*, in O. Weller, A. Dufraisse, P. Pétrequin (eds.), *Sel, eau et forêt d'hier à aujourd'hui*, Franche-Comté, 2008, pp. 205–230 (în colaborare).
142. *Raport asupra cercetărilor arheologice efectuate în siturile preistorice din Moldova, în perioada 2003–2007*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2008 – Valachica*, 21–22 (2008–2009), 2009, pp. 10–25.
143. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2008 – Valachica*, 21–22 (2008–2009), 2009, pp. 176, 177 (în colaborare).
144. *Țolici, com. Petricani, jud. Neamț, punct: Hălăbutoaia*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2008 – Valachica*, 21–22 (2008–2009), 2009, pp. 227, 228 (în colaborare).
145. *Le Professeur Dan Monah à 65 ans*, in G. Bodi (ed.), *In medias res praeistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah oblata*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, pp. VII–X.
146. *Bronze Age Discoveries at Poduri, Bacău County*, in G. Bodi (ed.), *In medias res praeistoriae. Miscellanea in honorem annos LXV peragentis Professoris Dan Monah oblata*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2009, pp. 337–349 (în colaborare).
147. *Lunca-Poiana Slatinei (jud. Neamț): cel mai vechi sit de exploatare a sării din preistoria europeană*, in *Arheologia Moldovei*, XXXII, 2009, pp. 21–39 (în colaborare).
148. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2009, 2010*, pp. 153, 154 (în colaborare).
149. *Șoimeni-Ciomortan, com. Păuleni Ciuc, jud. Harghita, punct: Dâmbul Cetății*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2009, 2010*, pp. 182–186 (în colaborare).
150. *Un pumnal din epoca bronzului descoperit la Poduri (jud. Bacău)*, in *Studii și Cercetări de Istorie Veche și Arheologie*, 61, 1–2, 2010, pp. 133–141 (în colaborare).
151. *Spada de bronz de la Piatra-Șoimului*, in *Memoria Antiquitatis*, XXV–XXVI (2008–2009), 2010, pp. 323–328 (în colaborare).
152. *Spatial Analysis of Prehistoric Salt Exploitation in Eastern Carpathians (Romania)*, in M. Alexianu, O. Weller, R.-G. Curcă (eds.), *Archaeology and Anthropolgy of Salt: A Diachronic Approach. Proceedings of the International Colloquium, 1–5 October 2008, Al. I. Cuza University (Iași, Romania)*, British Archaeological Reports, International Series, 2198, Archaeopress, Oxford, 2011, pp. 69–80 (în colaborare).
153. *Prehistoric Salt Exploitation in Eastern Carpathians (Romania): A Spatial Approach*, in *Studia Praehistorica*, 14, 2011, pp. 197–219 (în colaborare).
154. *Din activitatea Complexului Muzeal Județean Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XXVII, 2011, pp. 175–261.
155. *Piatra Neamț, jud. Neamț, punct: Curtea Domnească*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2010, 2011*, pp. 211–214 (în colaborare).
156. *Țolici, com. Petricani, jud. Neamț, punct: Hălăbutoaia*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2010, 2011*, pp. 145, 146 (în colaborare).
157. *Piatra-Neamț, jud. Neamț, punct: Poiana Cireșului*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2011, 2012*, pp. 100, 101 (în colaborare).
158. *Poduri, com. Poduri, jud. Bacău, punct: Dealul Ghindaru*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2011, 2012*, pp. 109, 110 (în colaborare).
159. *Șoimeni (Ciomortan), com. Păuleni-Ciuc, jud. Harghita, punct: Dâmbul Cetății*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2011, 2012*, pp. 139–142 (în colaborare).
160. *Piatra Neamț, jud. Neamț, punct: Curtea Domnească*, in *Cronica Cercetărilor Arheologice din România. Campania 2011, 2012*, pp. 243–245 (în colaborare).
161. *Human Interaction and Environmental Impact of Salt Spring Exploitation over 2000 Years (Hălăbutoaia-Țolici, Petricani, Neamț, Romania)*, in C. Preoteasa, Gh. Dumitroaia (eds.), *Rezumatelile comunicărilor colocviului internațional „Impactul antropic asupra mediului natural în neo-eneoliticul sud-est european”*, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2012, pp. 43, 44 (în colaborare).
162. *Rezultatele cercetărilor non-intruzive de la Poduri-Dealul Ghindaru*, in *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, pp. 160–167 (în colaborare).

163. *Mormintele medievale de la Cetatea Neamț*, in *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, pp. 229–256 (în colaborare).
164. *Din activitatea Complexului Muzeal Județean Neamț (2011–2012)*, in *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, pp. 487–506.
165. *Gavril Luca (1937–2012)*, in *Memoria Antiquitatis*, XXVIII, 2012, pp. 555–559.
166. *Valoración expositiva del patrimonio de la Cultura de Cucuteni en el territorio de Rumania*, in *Revista de Museología*, 54, 2012, pp. 15–22.

D. OMAGIERI:

- C. Preoteasa, C.-D. Nicola (eds.), *L’impact anthropique sur l’environnement durant le néo-énéolithique du sud-est de l’Europe / In Honorem Dr. Gheorghe Dumitroaia*, Bibliotheca Memoriae Antiquitatis, XXXI, Editura „Constantin Matasă”, Piatra-Neamț, 2014, 318 p.
- Chirica, V., *Gheorghe Dumitroaia la aniversare*, in *Arheologia Moldovei*, XXXIII, 2010, pp. 421–426.

O VIAȚĂ DEDICATĂ MUZEULUI. DR. VASILE URSACHI, LA 80 DE ANI



Anii de început ai fiecărui arheolog sunt marcați de amprenta unui arheolog de seamă care, pe lângă metoda de lucru, te susține și îți oferă sfaturi demne de urmat pentru cariera ta profesională. Unei astfel de persoane doresc să-i mulțumesc astăzi, nu doar personal ci și oficial, exprimându-mi respectul și onoarea pentru învățăturile sale. Am avut norocul, ca după terminarea facultății, destinul să-mi îndrepte pașii spre Roman și astfel să cunosc unul dintre puținii specialiști interesați să formeze noi arheologi, împărtășindu-le din vasta lor experiență. Munca personală o datorez în mare parte modului în care a știut să mă familiarizeze cu vestigiile istoriei locale, să mă coopteze pe șantierele școală de la Brad și Săbăoani, insuflându-mi o dorință perpetuă de cunoaștere și cercetare a lumii geto-dacice. Toate cele amintite fac parte dintr-o „moștenire” foarte importantă în plan personal, pe care sper să o valorific pe măsura așteptărilor.

Cercetătorul științific, doctorul Vasile Ursachi, fondatorul Muzeului de Istorie din Roman, pe care doresc să-l aniversez alături de dumneavoastră, la împlinirea respectabilei vârste de 80 de ani, este binecunoscut în rândurile specialiștilor, fiind un demn urmaș al pleiadei de excepție a arheologiei românești, consecvent liniei trasată de înaintași, precum Vasile Pârvan, Ion Nestor ori Mircea Petrescu-Dîmbovița. Acest medalion aniversar este adresat specialiștilor care-l cunosc, mulți fiind vechi colaboratori, dar mai ales generației tinere, viitorii arheologi aflați la început de drum.

La data de 30 decembrie 1934, se naște la Havârna, județul Botoșani, dr. Vasile Ursachi. După absolvirea Școlii Pedagogice din Șendriceni – Dorohoi, urmează cursurile Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1953–1957). În timpul facultății, participă, printre altele, pe șantierul arheologic deschis pe locul actualei Fabrici de Antibiotice, de la Valea Lupului, județul Iași. Pe parcursul practicii, a fost cazat la Palatul Culturii. Ideea unui muzeu găzduit de o clădire impunătoare și totodată un monument de arhitectură a rămas ca un proiect ambițios pentru viitor. Poate și acest gând a contribuit la acceptarea ideii propusă de către academicianul Mircea Petrescu-Dîmbovița (în momentul absolvirii facultății) de a fi fondatorul unui muzeu de

istorie la Roman. Așa a ajuns, în anul 1957, să înceapă un proiect dificil de realizat, în urma căruia a rămas pentru totdeauna legat cu numele și activitatea de orașul de la confluența celor două râuri, Moldova și Siret. În 1986, avea să-și obțină titlul științific de doctor în Istorie printr-o teză de referință, care cuprindea propriile cercetări din dava geto-dacică (*Zargidava*) descoperită pe malul Siretului, la Brad (jud. Bacău). Cu un an înainte, în 1985, își îndeplinea și visul din facultate, muzeul fiind mutat într-o clădire de patrimoniu, Palatul Nevruzzi. După schimbarea mai multor locații (cinci la număr), instituția muzeală a ajuns să fie „găzduită” de Palatul Nevruzzi, iar din 1995, și-a deschis porțile pentru vizitatori (10 ani a durat organizarea expoziției permanente).

În scurt timp, datorită unei intense preocupări a celui care a fost, timp de aproape jumătate de secol, directorul acestei instituții de cultură, cercetătorul dr. Vasile Ursachi, Muzeul de Istorie din Roman a ajuns să fie cunoscut în țară și în străinătate, datorită colecțiilor sale (peste 250.000 de piese), a colaborărilor și participărilor la importante sesiuni și simpozioane științifice.

Timp de circa 50 de ani, prestigiosul arheolog Vasile Ursachi a desfășurat o meticuloasă activitate științifică și muzeistică care a inclus cercetări de suprafață (s-au descoperit circa 300 de obiective arheologice), săpături arheologice sistematice (peste 25 de șantiere), organizarea de expoziții naționale (10) și internaționale (4, în colaborare cu muzee din țară), participarea la circa 800 de sesiuni și simpozioane naționale, dar și congrese internaționale (6, împreună cu alți specialiști români), organizarea a peste 100 de expoziții temporare, multe itinerante (în colaborare cu muzee din țară), publicarea unui număr impresionant de articole, monografii și cataloage (circa 150, singur și în colaborare).

Încă de la primele șantiere arheologice (Gabăra, Văleni, Brad), rezultatele nu au întârziat să apară, iar specialiștii au început să-i recunoască meritele. Majoritatea șantierelor au dezvăluit aspecte ale lumii geto-dacice (îndeosebi din „perioada clasică”) ori a dacilor liberi, însă nu au fost neglijate vestigiile preistorice sau medievale. Lista șantierelor (din intervalul de timp 1957–2004) confirmă cele amintite: Moldoveni – *Dealul Gabăra*, Văleni, David (com. Văleni), Cetatea Nouă a Romanului (com. Gâdinți), Aldești (com. Filipești), Săbăoani, Butnărești, Poiana (com. Dulcești), Pâncești (com. Poienari), Bozieni, Tămășeni, Rocna (com. Icușești), Secueni, Izvoare (com. Bahna), Traian (com. Săbăoani), Episcopia Romanului, dar și din alte județe, precum Răchiteni (jud. Iași) și Brad (com. Negri, jud. Bacău).

Intensa activitate de cercetare s-a îmbinat cu aceea de publicare. De un succes aparte s-au bucurat două monografii, prima referindu-se la cel mai mare cimitir al dacilor liberi, cunoscut până în stadiul actual al săpăturilor. Cercetată și publicată (în anul 1988) împreună cu cercetătorul dr. Ion Ioniță, de la Institutul de Arheologie din Iași, cartea *Văleni. O mare necropolă a dacilor liberi* avea să câștige în 1991 premiul „Vasile Pârvan” acordat de Academia Română. A doua lucrare este dedicată cercetărilor de la Brad (teza de doctorat susținută în 1986 la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, sub îndrumarea prof. univ. dr. Mircea Petrescu-Dîmbovița, membru al Academiei Române). Apărut în anul 1995, volumul *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad* rămâne un punct de reper pentru cercetarea și cunoașterea istoriei davelor geto-dacice de pe Siret. Ulterior, a publicat și alte monografii utile specialiștilor, precum cele consacrate cercetărilor de la Episcopia Romanului (2008), Săbăoani (2 vol., 2007 și 2010), dar și o carte privind activitatea Muzeului de Istorie din Roman în ultimii 50 de ani, apărută în 2007.

Pentru cercetările de la Brad, șantierul arheologic care îi este și astăzi cel mai drag, unde și-a dedicat peste 40 de ani, a câștigat premiul de cel mai bun proiect expozițional național pe anul 1996. În urma acestui rezultat, s-a deschis o expoziție temporară (1997) cu un concept nou, deosebit, care a evidențiat stratigrafia sitului de la Brad (cu acest prilej s-a publicat un pliant color). Expoziția *Situl arheologic de la Brad* conține, printre altele, și valorosul tezaur eneolitic cu piese de aur, care numai în ultimii ani, a fost inclus în câteva expoziții internaționale ajunse în Elveția, Austria și SUA. Datorită impactului avut, respectiva expoziție, cu statut temporar, a devenit una permanentă, fiind accesibilă tuturor vizitatorilor.

După anul 1990, înființează Societatea Culturală „Roman Mușat” și, în calitate de președinte, a patronat sesiunea anuală de comunicări a muzeului, desfășurată pe 30 martie, data atestării documentare a urbei romășcane. La împlinirea a 600 de ani de existență ai orașului, a coordonat apariția unui volum aniversar *Istoria orașului Roman (1392–1992)*, care a rămas, până în momentul de față, singura monografie publicată ce acoperă toate aspectele societății locale.

Asemenea altor specialiști ai arheologiei românești, Vasile Ursachi a fost cooptat în câteva organizații științifice și religioase prestigioase, fiind membru al Comisiei Naționale de Arheologie, al Institutului Național de Tracologie, al Academiei Oamenilor de Știință, al Institutului de Preistorie și Protoistorie din Cluj-Napoca și al Adunării Naționale a Bisericii Ortodoxe Române. Bogata activitate muzeistică și științifică, desfășurată

pe plan local, dar mai ales național și internațional, i-a fost răsplătită prin intermediul unor distincții, primite la începutul anilor 2000, precum titlul de *cetățean de onoare* al municipiului Roman și ordinul *Meritul Cultural în grad de Comandor*, acordat de Ministerul Culturii și Cultelor. De asemenea, în 2004, după o lungă și frumoasă colaborare cu membrii Institutului de Arheologie din Iași, ilustrată prin șantiere și publicații comune, a primit, din partea președintelui Filialei Iași a Academiei Române, diploma de *Membru de Onoare* al respectivei instituții.

Recent, Biblioteca Muzeului de Istorie din Roman și-a îmbogățit colecțiile cu monografiile arheologice importante și anuare de specialitate din donația personală a cercetătorului Vasile Ursachi. Acesta este un gest care ne onorează și care desăvârșește parcursul activității sale în slujba instituției pe care a creat-o.

În prezent, dar și peste ani, dr. Vasile Ursachi este și va rămâne în conștiința generațiilor ca fondatorul Muzeului de Istorie din Roman și „colecționarul” unui număr impresionant de obiecte, majoritatea aparținând culturii geto-dacice, a căror valoare a fost și este recunoscută de mulți specialiști români. De altfel, numărul mare de artefacte a permis conturarea specificului acestui muzeu, fiind un loc de cunoaștere și aprofundare a vestigiilor geto-dacice, pentru arheologi, dar și pentru amatorii atrași de istoria locală. Cercetătorul dr. Vasile Ursachi a urmărit, pe lângă fondarea unui muzeu, și punerea în practică a unor proiecte arheologice îndrăznețe, cu rezultate remarcabile, majoritatea publicate. Timp de mai mulți ani, s-a preocupat de formarea unor viitori arheologi, printre care am onoarea să mă număr. Pe deplin, putem spune că și-a atins toate obiectivele, pe care le vizăm fiecare dintre noi, atunci când ne programăm un astfel de parcurs.

Acum, la ceas aniversar, nu-mi rămâne decât să-l felicit și să-i mulțumesc, în numele colegilor de la muzeu, întrucât a știut să fie nu doar un director deosebit și un excelent organizator, dar mai ales un suflet bun, răbdător, cu fiecare în parte, un apropiat și vrednic sfătuitor. Ignorând dificultățile cotidiene, s-a motivat permanent printr-o muncă științifică impecabilă, în urma căreia a lăsat un patrimoniu arheologic și istoric impresionant. Dintr-un muzeu local, care la început avea doar opt piese de bronz, din componența unui depozit, a reușit să-l facă cunoscut, iar vestigiile sale să rivalizeze cu altele din țară. A dorit și a reușit, prin devotamentul și iscusința sa, să deslușească multe din enigmele davelor de pe Siret.

Distinsului dr. Vasile Ursachi, la împlinirea vârstei de 80 de ani, îi urăm multă sănătate și putere de muncă pentru finalizarea monografiilor în lucru, dar și pentru a-l avea permanent în rândurile noastre, nu doar pentru sfaturi, dar și pentru o calitate rar întâlnită, aceea de a fi altruist, să-ți ajuti aproapele în orice moment, colegul de breaslă înaintea intereselor personale.

Cu permisiunea dumneavoastră, mă înclin în fața unui titan al arheologiei românești.

LA MULȚI ANI !

GEORGE DAN HÂNCEANU

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

I.1. VOLUME

1. *Văleni. O mare necropolă a dacilor liberi* (în colaborare cu I. Ioniță), Ed. Junimea, Iași, 1988.
1. *Zargidava. Cetatea dacică de la Brad*, Bibliotheca Thracologica, X, București, 1995.
2. *Muzeul de Istorie din Roman. 50 de ani*, Ed. Grafic, Roman, 2007.
3. *Săbăoani. Monografie arheologică* (vol. I), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2007.
4. *Episcopia Romanului. Cercetări arheologice*, Ed. Filocalia, Roman, 2008.
5. *Săbăoani. Monografie arheologică* (vol. II), Casa Editorială Demiurg, Iași, 2010.
6. *Tezaurul eneolitic de la Brad*, Ed. Papirus Media, București, 2012.
7. *Așezarea dacilor liberi de la Simionești*, Ed. Mușatinia, Roman, 2013.

II.1. STUDII ȘI ARTICOLE (autor unic)

1. *Cercetări arheologice efectuate de Muzeul de Istorie din Roman în zona râurilor Siret și Moldova*, în *Carpica*, I, 1968, pp. 111–188.
2. *Contribuții la problema ritului de înmormântare la carpo-daci*, în *Carpica*, II, 1969, pp. 199–201.
3. *Contribuții la problema așezărilor dacice de pe valea Siretului*, în *MemAntiq.*, I, 1969, pp. 105–119.
4. *Piese de harnașament descoperite în așezarea daco-carpică de la Săbăoani*, în *MemAntiq.*, I, 1969, pp. 327–337.

5. *Săpăturile arheologice de la Văleni (jud. Neamț)*, in *Materiale*, I, 1970, pp. 263–270.
6. *Contributions au problème des établissements daces de la vallée du Siret: La „dava” de Brad*, in *Résumés des rapports et communications*, București, 1976, pp. 140–141.
7. *Elemente și influențe romane la est de Carpați în secolele II–III e.n.*, in *Hierasus*, 1978, pp. 147–185.
8. *Principaux résultats des fouilles archéologiques de Brad*, in *Actes du II^e Congrès International de Thracologie*, vol. II, București, 1980, pp. 61–70.
9. *Noi elemente de fortificații în așezarea dacică de la Brad, jud. Bacău*, in *Materiale (A XIV-a sesiune anuală de rapoarte)*, Tulcea, 1980, pp. 178–182.
10. *Zargidava*, in *Roumanie pages d'histoire*, VI, 3–4, 1981, pp. 149–152.
11. *Cetatea dacică de la Brad*, in *Sym.Thr.*, I, Craiova, 1983, pp. 59–61.
12. *Cetatea de la Brad*, in *Sym.Thr.*, 2, Turnu Severin, 1984, p. 11.
13. *Sanctuarul de la Zargidava – argument al culturii geto-dacice*, in *Magazin Istoric*, XVIII, 3 (204), martie 1984, pp. 10–11.
14. *Cele mai vechi dovezi ale practicării agriculturii la Brad, județul Bacău*, in *Cercetări Agronomice în Moldova*, Iași, XVIII, vol. 2 (70), 1985, pp. 159–162 (+ 4 pl. nepaginate).
15. *Elemente ale spiritualității geto-dacice în contextul descoperirilor de la Brad (jud. Bacău)*, in *Sym.Thr.*, 3, Constanța, 1985, pp. 84–86.
16. *Dovezi de scriere la geto-daci*, in *Sym.Thr.*, 4, Oradea, 1986, pp. 72–73.
17. *Sanctuarul din cetatea dacică de la Brad, comuna Negri, județul Bacău*, in *MemAntiq.*, XII–XIV (1980–1982), 1986, pp. 93–104 (+2 fig. nepaginate).
18. *Rituri și ritualuri de înmormântare la populația dacică din cetatea de la Brad, comuna Negri, județul Bacău*, in *MemAntiq.*, XII–XIV (1980–1982), 1986, pp. 105–152 (+ 4 pl. nepaginate).
19. *Tezaurul cucutenian de la Brad. Tezaur de semnificație europeană*, in *Magazin Istoric*, XX, 6 (231), iunie 1986, pp. 7–8.
20. *Fortificații dacice pe valea Siretului*, in *Carpica*, XVIII–XIX (1986–1987), 1987, pp. 31–51.
21. *Ceramica dacică pictată din cetatea de la Brad, comuna Negri, județul Bacău*, in *MemAntiq.*, XV–XVII (1983–1985), 1987, pp. 43–97.
22. *Cetatea dacică de la Brad*, in *Thraco-Dacica*, București, VIII, 1–2, 1987, pp. 100–126.
23. *Elemente ale spiritualității geto-dacice în cetatea de la Brad (com. Negri, jud. Bacău)*, in *Sym.Thr.*, 5, Miercurea Ciuc, 1987, pp. 149–151.
24. *Obiecte de podoabă descoperite în cetatea dacică de la Brad*, in *Sym.Thr.*, 6, Piatra Neamț, 1988, pp. 102–104.
25. *Importurile greco-romane în cetatea dacică de la Brad*, in *Sym.Thr.*, 7, Tulcea, 1989, pp. 281–283.
26. *Le dépôt d'objets de parure énéolithique de Brad, com. Negri, dép. de Bacău*, in *Bibliotheca Archeologica Iassiensis*, IV, 1990, pp. 335–386.
27. *I. Antonescu o mare personalitate a zilelor noastre*, in *Carpica*, XXII, 1991, pp. 171–172.
28. *Cetatea dacică de la Brad*, in *Lucrările Congresului de Tracologie*, Chișinău, 1991, pp. 38–42.
29. *Depozitul de obiecte de podoabă eneolitice de la Brad, com. Negri, jud. Bacău*, in *Carpica*, XXIII/1, 1992, pp. 51–103.
30. *Vasile Pârvan și „davele” de pe Siret*, in *Carpica*, XXIII/1, 1992, pp. 125–130.
31. *Dava geto-dacică de la Brad, jud. Bacău*, in *Materiale*, București, 1992, pp. 115–120.
32. *File de preistorie*, in *Istoria Orașului Roman (1392–1992)* (coord. V. Ursachi, Gh. David, C. Botez), Roman, 1992, pp. 15–29.
33. *Necropola din sec. IV de la Săbăoani*, in *MemAntiq.*, XIX, 1994, pp. 261–278.
34. *Contribuții la problema dispariției așezărilor de tip „dava”*, in *Omagiu lui Alexandru Zub, la împlinirea a 60 de ani*, Iași, 1994, pp. 81–93.
35. *Cetatea dacică de la Brad*, in *CCAR, Satu Mare*, 1994, pp. 8.
36. *Săbăoani, La Izvoare – o necropolă din sec. IV*, in *CCAR, Satu Mare*, 1994, pp. 56.
37. *Cetatea de la Brad, campania 1994*, in *CCAR, Cluj-Napoca*, 1995, pp. 17–18.
38. *Muzeul de Istorie din Roman*, in *Revista Muzeelor*, nr. 6, 1995, pp. 4–14.
39. *Elementele decorative ale cănilor geto-dacice*, in *ArhMold.*, XVIII, 1995, pp. 33–43.
40. *Bozienii de Jos*, in *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, pp. 16–17.
41. *Cetatea de la Brad*, in *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, p. 17.

42. *Pâncești*, in *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, pp. 84–85.
43. *Săbăoani*, in *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, p. 99.
44. *Tămășeni*, in *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, p. 112.
45. *La cité géto-dace de Brad*, in *The Thracian World at the Crossroads of Civilisations*, București, 1996, pp. 356–358.
46. *Brad-La Stâncă*, in *CCAR*, Brăila, 1996, pp. 14–15.
47. *Contribuția cercetărilor din cetatea dacică de la Brad la cunoașterea geților est carpatici*, in *Lucrările Simpozionului de Arheologie – Târgoviște 1995*, Târgoviște, 1996, pp. 84–85.
48. *Contribuția cercetărilor arheologice din cetatea și așezarea geto-dacică de la Brad, la cunoașterea culturii geților est-carpatici*, in *Carpica*, XXVI/1, 1997, pp. 43–49.
49. *Tezaurul de monede romane descoperit la Tămășeni, județul Neamț*, in *Carpica*, XXVI/1, 1997, pp. 123–138.
50. *Șantierul arheologic Brad*, in *CCAR*, București, 1997, pp. 10–11.
51. *Săbăoani, necropola din sec. IV d.Hr.*, in *CCAR*, București, 1997, pp. 89–91.
52. *Muzeul de Istorie Roman*, in *Prix Européen du Musée de l'Année – des candidats*, 1997, pp. 60, 379.
53. *Săpăturile de la Brad – 1997*, in *CCAR*, Călărași, 1998, pp. 8–9.
54. *Complexele de locuire din sec. II, IV și VI–VII descoperite la Săbăoani, în punctul La Izvoare*, in *CCAR*, Călărași, 1998, p. 67.
55. *Săpăturile de la Brad*, in *CCAR*, Vaslui, 1999, pp. 61–62.
56. *Săpăturile de la Săbăoani – 1998*, in *CCAR*, Vaslui, 1999, pp. 83–84.
57. *Așezarea dacică de la Pâncești, com. Poienari, jud. Neamț*, in *Carpica*, XXIX, 2000, pp. 83–112.
58. *Un nouveau motif décoratif sur la poterie dace peinte*, in *SAA*, VII, 2000, pp. 345–350.
59. *Rites et rituels funéraires chez les daces de la cité de Brad, commune de Negri, département de Bacău*, in *Tombes tumulaires de l'Âge du Fer dans le Sud-Est de l'Europe. Actes du II^e Colloque International d'Archéologie Funéraire*, Tulcea, 1995, Publications de l'Institut de Recherches Éco-Muséologiques de Tulcea, 2000, pp. 169–183.
60. *Mormântul hallstattian de la Aldești-Secuieni, județul Neamț*, in *Mousaios*, 6, 2001, pp. 37–46.
61. *Un nou element al procesului de urbanizare la daci, descoperit la Brad, jud. Bacău*, in *Adevărul omeneste posibil pentru rânduirea binelui. Volum omagial Sever Dumitrașcu* (eds. L. Cornea, M. Drecin, B. Ștefănescu, A. Chiriac, I. Crișan), Oradea, 2001, pp. 145–153.
62. *Așezarea dacică de la Gâdinți, com. Sagna, jud. Neamț*, in *Carpica*, XXX, 2001, pp. 9–38.
63. *Săpăturile de la Brad – campania 2000*, in *CCAR*, Suceava, 2001, pp. 45–46.
64. *Săpăturile de la Roman – campania 2000*, in *CCAR*, Suceava, 2001, p. 208.
65. *Cercetările arheologice de la Tămășeni – „La Siliște”, jud. Neamț*, in *MemAntiq.*, XXII, 2001, pp. 219–289.
66. *Zargidava – centrul politic al regilor daci*, in *Zargidava*, I, 2002, pp. 7–16.
67. *O nouă descoperire legată de gropile de cult geto-dacice*, in *Cumidava*, XXV, 2002, pp. 21–25.
68. *Rezultatele săpăturilor de la Brad – campania 2001*, in *CCAR*, Deva, 2002, p. 63.
69. *Rezultatele săpăturilor de la Săbăoani – campania 2001*, in *CCAR*, Deva, 2002, p. 279.
70. *Iulian Antonescu – viața și opera*, in *Iulian Antonescu și dreptul la neuitare*, București, 2002, pp. 105–108.
71. *Săpăturile de la Brad, com. Negri, jud. Bacău, campania 2002*, in *CCAR*, Covasna, 2003, pp. 249–251.
72. *Fortificațiile dacilor pe valea Siretului mijlociu*, in *Buletinul Muzeului Militar Național*, 1, partea a II-a, București, 2003, pp. 46–53.
73. *Spațiul public în „dava” de la Brad*, in *Scripta praehistorica. Miscellanea in honorem nonagenarii magistri Mircea Petrescu-Dîmbovița oblata* (edd. V. Spinei, C.-M. Lazarovici, D. Monah), Trinitas, Iași, 2005, pp. 621–634.
74. *Scurtă prezentare a descoperirilor arheologice din perioada primei epoci a fierului – Hallstatt și din epoca geto-dacică, sec. IV î.Hr. – sec. I d.Hr. în județul Bacău*, in *Carpica*, XXXVI, 2007, pp. 42–127.
75. *Așezarea dacilor liberi de la Rocna*, in *Studia-Bibliotheca Cumidavae (In honorem Florea Costea)*, Brașov, 2007, pp. 237–270.
76. *Descoperiri arheologice în comuna Stănița, județul Neamț*, in *Comuna Stănița-Neamț. File de istorie* (coord. M. Apăvăloae, A. Cârlescu, C. Cârlescu, V. Nistor, L. Todoreanu, A. Fl. Țuscanu, V. Ursachi), Ed. Filocalia, Roman, 2009, pp. 59–84.

77. *Inițierea cercetării arheologice sistematice la cetatea nouă a Romanului*, în *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Căndea* (eds. V. Sîrbu, C. Luca), Ed. Istros, Brăila, 2009, pp. 275–294.

78. *Necropola din sec. II–III d.Chr. de la Izvoare – Bahna, jud. Neamț*, în *Acta Musei Tutovenss*, V, 2010, pp. 7–75.

79. *The Settlements from Săbăoani, Neamț County – 6th – 7th Centuries A.D.*, în *Tracii și vecinii lor în Antichitate. The Thracians and Their Neighbours in Antiquity. Studia in Honorem Valerii Sîrbu* (ed. I. Căndea), Ed. Istros, Brăila, 2010, pp. 557–583.

80. *Fortificații dacice pe valea Siretului*, în *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a.Chr. – II p.Chr.)* (eds. S. Sanie, T.-E. Marin), vol. I, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2011, pp. 162–186.

81. *Cetatea dacică de la Răcătău*, în *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a.Chr. – II p.Chr.)* (eds. S. Sanie, T.-E. Marin), vol. I, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2011, pp. 278–323.

82. *Cetatea dacică de la Brad*, în *Geto-dacii dintre Carpați și Nistru (secolele II a.Chr. – II p.Chr.)* (eds. S. Sanie, T.-E. Marin), vol. I, Ed. Universității „Al. I. Cuza” Iași, 2011, pp. 324–385.

83. *Un semn sarmatic pe o stelă funerară descoperită la Tansa, județul Iași*, în *Archaeology: making of and practice. Studies in honor of Mircea Babeș at his 70th anniversary* (eds. D. Măgureanu, D. Măndescu, S. Matei), Ed. Ordessos, Pitești, 2011, pp. 305–313.

II.2. STUDII ȘI ARTICOLE (în colaborare)

1. *Săpăturile de la Buda (r. Buhuși)* (în colaborare cu V. Căpitanu, C. Buzdugan), în *Materiale*, VIII, 1962, pp. 141–144.

2. *Notă asupra unui tezaur de monede romane de la începutul imperiului, descoperit la Bozieni (r. Roman)* (în colaborare cu M. Chițescu), în *SCIVA*, t. 17, nr. 4, 1966, pp. 703–707.

3. *Nouvelles données archéologiques concernant les carpo-daces* (în colaborare cu I. Ioniță), în *Actes du VII^e Congrès International des Sciences Préhistoriques et Protohistoriques*, Praga, vol. 2, 1966, pp. 1022–1024.

4. *Noi date arheologice privind riturile funerare la carpo-daci* (în colaborare cu I. Ioniță), în *SCIVA*, t. 19, nr. 2, 1968, pp. 211–226.

5. *O nouă cetățuie dacică pe valea Siretului* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, II, 1969, pp. 93–130.

6. *Două tezaure romane imperiale descoperite în Moldova* (în colaborare cu M. Chițescu), în *Carpica*, II, 1969, pp. 143–156.

7. *Studiul resturilor osoase din mormintele cimitirelor birituale de la Gabăra-Moldoveni și Săbăoani I (jud. Neamț) sec. II–III e.n.* (în colaborare cu O. Necrasov, D. Botezatu, Gh. Ștefănescu), în *S.C. Antropologie*, tom. 6, nr. 1, 1969, pp. 7–15.

8. *Două tezaure de denari republicani și imperiali descoperite la Răcătău și Pâncești* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, IV, 1971, pp. 167–195.

9. *Descoperiri geto-dacice în județul Bacău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Crisia*, 1972, pp. 97–114.

10. *Noi descoperiri de monede antice în județul Bacău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, VII, 1975, pp. 45–58.

11. *Brad und Răcătău, zwei getisch-dakische befestigte Siedlungen (Kreis Bacău)* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Thraco-Dacica*, București, 1976, pp. 271–277.

12. *La nécropole carpe des II–III siècles de n.e. à Văleni* (în colaborare cu I. Ioniță), în *Inventaria Arheologica*, Roumanie, fascicola 9 (R52–R63, 14 feuilles), 1977.

13. *Descoperiri arheologice aparținând epocii bronzului din județul Bacău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, XI, 1979, pp. 135–148.

14. *Cetatea dacică de la Moinești* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, XVIII–XIX (1986–1987), 1987, pp. 53–69 (+ 2 fig. nepaginate).

15. *Din istoricul construcțiilor de pe Stânca de la Brad, jud. Bacău* (în colaborare cu I. Măzăreanu, Gh. Burlacu), în *Cercetări Agronomice în Moldova*, Iași, XX, vol. 1(77), 1987, pp. 145–149.

16. *Cetatea dacică de la Moinești* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Sym.Thr.*, 6, Piatra Neamț, 1988, p. 88.

17. *Tezaurul de monede romane descoperit la Traian, județul Neamț* (în colaborare cu V. Mihailescu-Bîrliba), în *ArhMold.*, XII, 1988, pp. 117–130.

18. *Descoperiri monetare din aşezarea dacică de la Brad* (în colaborare cu V. Mihailescu-Bîrliba), în *ArhMold.*, XV, 1992, pp. 97–105.
19. *Cercetări arheologice de suprafaţă pe valea Siretului, la nord de municipiul Roman* (în colaborare cu D. Hordilă, M. Alexianu, Gh. Dumitroaia, D. Monah), în *MemAntiq.*, XVIII, 1992, pp. 145–176.
20. *Necropola carpică de la Poiana-Negri, jud. Bacău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Carpica*, XXIII/2, 1992, pp. 143–149.
21. *Monumente religioase şi laice din Roman* (în colaborare cu P.S. Ioachim Vasluiianul, D. Hordilă), în *Istoria Oraşului Roman (1392–1992)* (coord. V. Ursachi, Gh. David, C. Botez), Roman, 1992, pp. 104–130.
22. *Cetatea dacică de la Răcăţău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *CCAR*, Satu Mare, 1994, p. 53.
23. *Cetatea dacică de la Moineşti, campania 1994* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *CCAR*, Cluj-Napoca, 1995, pp. 57–58.
24. *Răcăţău, campania 1994* (în colaborare cu V. Căpitanu, L. Marin, V. Ursachi), în *CCAR*, Cluj-Napoca, 1995, pp. 74–75.
25. *Săbăoani, campania 1994* (în colaborare cu D. Hordilă), în *CCAR*, Cluj-Napoca, 1995, pp. 79–80.
26. *Cetatea de la Moineşti* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992*, Brăila, 1996, p. 76.
27. *Poiana Negri*, în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992* (în colaborare cu V. Căpitanu), Brăila, 1996, p. 90.
28. *Răcăţăul de Jos*, în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992* (în colaborare cu V. Căpitanu), Brăila, 1996, pp. 94–95.
29. *Tiseşti-Tg. Ocna*, în *Situri arheologice cercetate în perioada 1983–1992* (în colaborare cu V. Căpitanu), Brăila, 1996, p. 116.
30. *Răcăţău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *CCAR*, Brăila, 1996, pp. 96–97.
31. *Săbăoani* (în colaborare cu D. Hordilă), în *CCAR*, Brăila, 1996, pp. 103–104.
32. *Şantierul arheologic Răcăţău* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *CCAR*, Bucureşti, 1997, pp. 78–79.
33. *Săpăturile de la Răcăţău din 1997* (în colaborare cu V. Căpitanu), în *CCAR*, Călăraşi, 1998, pp. 62–63.
34. *Cercetările de la Răcăţău – campania 1998* (în colaborare cu M. Brudiu, V. Căpitanu), în *CCAR*, Vaslui, 1999, pp. 70–71.
35. *Tezaurul de monede poloneze (sec. XVII) descoperit la Săbăoani, jud. Neamţ* (în colaborare cu D. Hordilă, A.-M. Velter), în *MemAntiq.*, XXII, 2001, pp. 321–332.
36. *Săpăturile de la Răchiteni* (în colaborare cu D. Hordilă), în *CCAR*, Suceava, 2001, pp. 202–203.
37. *Roman – Episcopia Romanului* (în colaborare cu G. D. Hânceanu), în *CCAR. Campania 2003*, Bucureşti, 2004, pp. 260, 447 (pl. 57).
38. *Săbăoani – La Bisericuţă, La Izvoare* (în colaborare cu G. D. Hânceanu, D. Hordilă, P. Voinescu), în *CCAR. Campania 2003*, Bucureşti, 2004, p. 292.
39. *Roşiori – Țarina Veche, La Humărie* (în colaborare cu G. D. Hânceanu), în *CCAR. Campania 2005*, Bucureşti, 2006, pp. 301–302, 468 (pl. 58).
40. *Roşiori – Țarina Veche, La Humărie* (în colaborare cu G. D. Hânceanu), în *CCAR. Campania 2006*, Bucureşti, 2007, pp. 300–301.
41. *Roşiori – Țarina Veche, La Humărie* (în colaborare cu G. D. Hânceanu), în *CCAR. Campania 2007*, Bucureşti, 2008, pp. 261–262.

III. GHIDURI ŞI PLIANTE

1. *Ghidul monumentelor din judeţele Bacău şi Neamţ* (în colaborare cu V. Căpitanu), Bacău, 1971.
2. *Catalogul expoziţiei Iliri şi Daci* (în colaborare), Belgrad, 1971 (participant MIR).
3. *Catalogul expoziţiei Iliri şi Daci* (în colaborare), Bucureşti, 1972 (participant MIR).
4. *Catalogul expoziţiei Civilizaţia geto-dacilor din bazinul Siretului* (în colaborare cu M. Brudiu, V. Căpitanu, N. Harţuche), Bacău, 1977.
5. *Roman, mic îndreptar turistic*, Ed. Meridiane, Bucureşti, 1977.
6. *Catalogul expoziţiei Civilizaţia traco-geto-dacică şi continuitatea sa în epoca formării poporului român* (în colaborare cu V. Căpitanu, I. Mitrea), Bacău, 1980.
7. *Catalogul expoziţiei Artă şi spiritualitate în cultura Cucuteni* (în colaborare), Suceava, 1988 (participant MIR).

8. Catalogul expoziției *Civilizația geto-dacilor din bazinul Siretului* (în colaborare cu V. Bobi, M. Brudiu, V. Căpitanu, E.M. Constantinescu, M. Nicu, V. Sârbu), Bacău, 1992.
9. Catalogul expoziției *Rădăcini ale civilizației străromânești în Muntenia de Răsărit, Moldova de Sud și Centrală în sec. III–XI p. Ch.* (coord. E.M. Constantinescu), Vaslui, 1995–1996 (participant MIR).
10. *Expoziția situl arheologic de la Brad*, București, 1996–1997.
11. Catalog *Cucuteni* (în colaborare), Atena-București, 1997 (participant MIR).
12. Catalog *I Daci* (a cura di Gr.A. Popescu), Electa, Milano, 1997 (participant MIR).
13. Catalogul expoziției *2000 de ani de creștinism* (coord. M. Mamalaucă), București, 2000 (participant MIR).



Fig. 1. Aspecte de pe șantierul Gabăra – Moldoveni (1957–1960) (dr. V. Ursachi alături de directorul I. Antonescu)



Fig. 2. Muzeul de Istorie din Roman (semicentinar: 1957–2007)

IONEL CÂNDEA LA 65 DE ANI



Pentru toți cei care îl cunosc – și nu numai – numele lui Ionel Căndea este strâns legat de istoria Brăilei. Această perspectivă, deși pare limitată, presupune mai mult de atât, de vreme ce vorbim despre Ionel Căndea *istoricul*, care ne-a oferit pagini exemplare și foarte necesare pentru mai bună înțelegere a trecutului portului de pe Dunăre, Ionel Căndea *arheologul*, care a folosit orice prilej pentru a scoate la iveală vestigiile ascunse ale orașului – și nu numai –, dar și Ionel Căndea *directorul Muzeului*, implicat activ în istoria recentă a urbei și jucând un rol important în lupta (adesea, a fost o luptă) pentru conservarea și punerea în valoare a patrimoniului acestui important centru urban. Să nu îl uităm pe Ionel Căndea *profesorul*, care de aproape două decenii, îndrumă studenții pe cărările cunoașterii Istoriei. Născut la Măcin, în umbra Brăilei, la 25 februarie 1949, Ionel Căndea s-a îndreptat devreme spre deslușirea și înțelegerea trecutului orașului de la Dunăre. Avea într-un fel și motive să o facă, de vreme ce istoria acestui important centru urban este fascinantă, fiind plină de evenimente, întorsături de situație adesea neprevăzute, distrugeri, dar și momente de mare dezvoltare, cu o comunitate cosmopolită și foarte dinamică. Pentru o mai bună înțelegere a Istoriei, s-a îndreptat spre cursurile Facultății de profil de la Universitatea din București, pe care le-a finalizat în 1972. Pregătirea în domeniul cercetării istorice și-a continuat-o la Iași, unde, în 1996, a susținut lucrarea de doctorat cu titlul: *Evoluția așezării medievale Brăila și a ținutului înconjurător din sec. X până la constituirea raialei*, sub îndrumarea profesorului Victor Spinei. Cu facultate la București și doctorat la Iași, putem spune că Ionel Căndea a învățat de la cei mai buni profesori din cele mai vechi universități ale țării, cu care de altfel a întreținut strânse legături, dovedite de colocviile organizate la Muzeul Brăilei, la care au participat numele cele mai sonore ale istoriografie românești contemporane. Ionel Căndea are și această rară calitate de a ști cum să aducă aproape oameni cu preocupări diferite și de a-i implica în proiecte cu perspectivă. Acest lucru este evident și în modul unit în care activează colectivul muzeului pe care îl conduce de 25 de ani, ca un singur corp, având obiectivul de a promova cunoașterea cât mai temeinică a trecutului Brăilei.

Istoricul și arheologul Ionel Căndea a urmat consecvent câteva direcții de cercetare. În scrierile sale, a căutat să valorifice permanent rezultatele săpăturilor întreprinse pe multe șantiere arheologice, din Brăila (în peste 150 de puncte din oraș), împrejurimi (mănăstirea Măxineni și altele), dar și în alte situri importante din arealul românesc (Turnu, Orhei, Cetatea Albă), îmbinând armonios informațiile obținute pe această cale cu datele oferite de celelalte tipuri de surse istorice și dovedind interes pentru istoria medievală a Dunării de Jos. Remarcăm la Ionel Căndea tocmai abilitatea de a îmbina sursele, de a nu se lăsa sedus doar de un anume fel de izvor istoric. Cercetările desfășurate pentru lucrarea de doctorat i-au permis publicarea unei monografii ce lămurește multe din enigmatismele privitoare la secolele de început ale Brăilei, *Brăila, origini și evoluție până la jumătatea secolului al XVI-lea*, pentru care a primit Premiul Academiei Române, în 1997. Pe lângă aspectele de viață materială și spirituală din oraș, scoase la iveală prin numeroase cercetări arheologice, istoria Brăilei a rămas în centrul preocupărilor lui Ionel Căndea, fie că a fost vorba de vechile planuri ale orașului – dovadă și recenta fasciculă din *Atlasul istoric al orașelor din România*, dedicată Brăilei –, fie că trebuiau aduse în atenția publicului mărturiile ale evoluției moderne a așezării (cu cercetări privind primele fotografii ale orașului, cele mai vechi bănci, importante familii locale etc.). Bogata istorie a Brăilei l-a preocupat pe Ionel Căndea și din perspectiva comunității oamenilor care au trăit aici de-a lungul vremurilor. În peisajul social românesc, orașul de la Dunăre s-a remarcat mereu ca un loc cosmopolit, unde un amestec de oameni de origini și chiar religii diferite – români, greci, bulgari, armeni, ruși, evrei, turci sau tătari – a trăit în armonie. Istoricul brăilean a arătat interes și pentru readucerea la viață a unor personaje ale acestor comunități, pentru o mai bună cunoaștere a trecutului acestora, inițiind în acest sens interesante proiecte culturale. Ionel Căndea, în dubla ipostază de arheolog și istoric, și-a legat numele și de un monument aproape uitat din județul Brăila, veche ctitorie a lui Matei Basarab, mănăstirea Măxineni. Aici, nu numai că a întreprins săpături timp de 20 de ani (1976–1991, 2006–2012) și a valorificat cele scoase la iveală printr-o excelentă monografie, publicată în 1996 (un nou prim volum, dintr-o ediție revizuită, a văzut lumina tiparului în 2012), dar s-a luptat la propriu – într-o luptă ce părea inițial cu morile de vânt – pentru restaurarea monumentului, ce părea condamnat pe vecie după bombardamentele din Primul Război Mondial. Rezultatul acestui efort este astăzi vizibil pentru oricine trece pe la mănăstire.

Un alt demers al istoricului brăilean a fost acela al recuperării istoriografice. Ionel Căndea s-a implicat în publicarea sau republicarea lucrărilor unor cercetători locali sau naționali, într-un efort menit să le repună în circuitul istoriografic (Nicolae Iorga, Gheorghe T. Ionescu, Radu Manolescu). De asemenea, a coordonat apariția mai multor volume omagiale, închinată unor nume mari ale cercetării istorice românești (Petre Ș. Năsturel, Petre Diaconu, Mihai Guboglu, Victor Spinei, Ștefan Ștefănescu), ocazie cu care au fost publicate o sumedenie de studii foarte valoroase. Efortul său a depășit acest cadru, pentru că prin activitatea de la Editura Istros a Muzeului Brăilei, a oferit un cadru de afirmare pentru numeroși istorici mai tineri, dar și consacrați, care au fost susținuți să își publice cercetările. Îndrăznesc să susțin că Editura Istros – și nu cred că greșesc – este cea mai bună editură din România, dintr-un oraș care nu este un important centru universitar, depășind prin numărul, valoarea și ținuta publicațiilor multor edituri din țară.

Revenim astfel la cealaltă dimensiune a preocupărilor lui Ionel Căndea, cea de director al Muzeului Brăilei. Activitățile organizate aici trec adesea peste ceea ce ar părea să fie cadrul limitat al unui muzeu local: conferințe naționale, comunicări, șantiere arheologice, expoziții pe teme de istorie sau artă, toate întregind imaginea unui muzeu complet, unul dintre cele mai active din țară. În plus, muzeul a fost transformat într-un veritabil centru de cercetare, depășind starea de simplu loc de expoziție pe care o prezintă multe instituții similare din țară. Însă Ionel Căndea nu a ezitat să meargă și pe calea împărtășirii experienței sale și altora, acceptând să predea istorie medievală din 1996 la Universitățile „Dunărea de Jos” din Galați și „Constantin Brâncoveanu”, Pitești. De câțiva ani, îndrumă și doctoranzi, pe care îi inițiază în tainele cercetării științifice.

Meritele științifice și calitățile manageriale l-au recomandat pe Ionel Căndea să facă parte din mai multe comisii de specialitate din domeniul istoriei și patrimoniului: Comisia Națională a Muzeelor și Colecțiilor din România (președinte între 2005 și 2009), Comisia regională nr. 2 pentru Monumente Istorice, Comisia Națională a României pentru UNESCO, dar și European Association of Archaeologist. Nu în ultimul rând, Ionel Căndea s-a implicat activ în activitățile Comisiei de Istorie a Orașelor, din cadrul Academiei Române, din care face parte din 1992, organizând, la Brăila, mai multe manifestări științifice ale comisiei.

Ne alăturăm deci, la ceas aniversar, celor care celebrează activitatea profesorului Ionel Căndea. Suntem convinși că va rămâne la fel de activ și își va duce mai departe misiunea de a desluși și promova trecutul bătrânului port de la Dunăre, Brăila.

LAURENȚIU RĂDVAN

VOCAȚIE ȘI PERSEVERENȚĂ: DUMITRU ȚICU LA PRAGUL CELOR ȘASE DECENII DE VIAȚĂ



În multe medii academice autohtone stăruie prejudecata potrivit căreia performanțele științifice elevate din spațiul românesc ar reprezenta apanajul exclusiv al cercetătorilor din centrele universitare de tradiție. Fără nici o îndoială că mijloacele de documentare aflate la îndemâna acestora din urmă, ambianța emulantă a colectivelor de muncă, contactele trainice întreținute cu colegii de breaslă de pe alte meridiane, posibilitățile de selecție a elementelor dotate, dar și alte atuuri, le-au creat o sumă de avantaje de necontestat.

Cu toate acestea, realitățile cotidiene reliefate în ultimele decenii certifică indubitabil faptul că obstinația și harul unor reprezentanți ai cinului istoricilor din provincie sunt pe deplin capabile să depășească dificultățile pentru a concepe opere temeinice, ce aureolează patrimoniul istoriografic național. Este cazul colegului Dumitru Țicu, actualul director al Muzeului Banatului Montan, a cărui vrednicie profesională a dobândit prețuirea statornică a medievistilor din România și din țările învecinate.

Născut la 26 ianuarie 1954, la Ilidia (com. Ciclova Română, jud. Caraș-Severin) (localitate atestată documentar încă din 1223), a urmat școala primară și gimnazială în satul natal și la Socolari (1961–1969) și liceul de cultură generală la Anina (1969–1973), pentru ca apoi să fie admis la Facultatea de Istorie și Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1974–1978), unde a audiat cursurile unor dascăli de renume, precum Hadrian Daicoviciu, András Bodor, Kurt Horedt, Camil Mureșanu, Pompiliu Teodor, Nicolae Edroiu, Nicolae Bocșan, Liviu Maior etc. Lucrarea de licență și-a susținut-o în 1978, sub conducerea profesorului Kurt Horedt. Aceasta a avut drept temă *Cercetările de arheologie medievală la Gornea în Clisura Dunării*, constituind nucleul unei valoroase micromonografii (*Gornea. Din arheologia unui sat din Clisura Dunării*), publicată în 1996 la Reșița, în colaborare cu Gheorghe Lazarovici, cu inerente completări și restructurări.

În urma acumulării unei utile experiențe profesionale, îndeosebi pe tărâmul investigațiilor de teren, a fost acceptat la stagiul de doctoratură la Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan” din București, beneficiind de îndrumarea reputatului medievist Radu Popa. Decesul lui prematur – în 1993 – l-a obligat pe Dumitru Țicu să se reîntoarcă la Cluj-Napoca, pentru a-și continua elaborarea tezei, intitulată *Banatul de sud în Evul Mediu*, sub conducerea fostului său dascăl de la Alma mater, Nicolae Edroiu. Reprezentând rodul unui riguros travaliu derulat pe parcursul a două decenii, aceasta a fost susținută cu deplin succes în 1998, pentru ca tot în acel an, după consistente augmentări, să vadă lumina tiparului la Timișoara, cu titlul *Banatul Montan în*

Evul Mediu. Este de remarcat că profesorii care i-au coordonat lucrarea de licență și cea de doctorat – Kurt Horedt, Radu Popa și Nicolae Edroiu – erau cunoscuți nu numai printr-o solidă erudiție, ci și printr-o deosebită exigență, iar faptul că Dumitru Țicu i-a ales drept mentori îi relevă ambițiile și, pe de altă parte, încrederea în potențialul său cărturăresc.

După absolvirea Facultății de Istorie și Filozofie a Universității clujene, Dumitru Țicu a revenit pe plaiurile natale bănățene, stabilindu-se în 1978 la Reșița, unde locuiește și în prezent împreună cu familia. Angajat la Muzeul de Istorie al Județului Caraș-Severin, devenit ulterior Muzeu al Banatului Montan, întâi ca muzeograf, apoi – din 1999 – ca cercetător științific, s-a dedicat cu ardoare arheologiei medievale, ramură care nu beneficia nici atunci și nici în prezent de un corp de cercetători suficient de cuprinzător și de pertinent, spre a răspunde cerințelor. Interesul pentru Evul Mediu bănățean s-a dovedit binevenit, căci i-a oferit un câmp vast și fertil de investigații. Competența probată în munca de teren i-a fost validată de organismele abilitate din cadrul Ministerului Culturii, care i-au acreditat calitatea de expert arheolog și pe aceea de expert în cercetarea monumentelor istorice. Cum nu arareori se întâmplă, din păcate, în mediile intelectuale din spațiul mioritic, determinarea subalternilor este de natură să lezeze cadrele mediocre din fruntea instituțiilor, temătoare că performanțele colaboratorilor mai tineri i-ar eclipsa. De aici decurg meschine îngrădiri ori șicanări aplicate cursului firesc al activităților cotidiene. Dumitru Țicu a resimțit din plin efectele acestor practici insidioase, pe care le-a înfruntat cu răbdare și stoicism, neclintit în devoțiunea față de disciplina căreia i s-a consacrat. Din fericire, lucrurile aveau să se reglementeze cu trecerea anilor, pentru că în iulie 1990 a fost investit în funcția de director al complexului muzeal din Reșița.

Din punctul nostru de vedere și desigur nu numai al nostru, o unitate muzeală trebuie să se manifeste în egală măsură la nivel local și național. Pe palierul zonal, personalul muzeului are îndatorirea să realizeze un spațiu expozițional bogat, atractiv și instructiv, primenit periodic prin achiziționări de piese cu valoare istorică și prin vestigii arheologice procurate din propriile cercetări, iar pe plan extern – prin etalarea valențelor științifice ale angajaților și colaboratorilor instituției, concretizate prin editarea unor publicații de calitate, susceptibile a valorifica ansamblul cultural și artistic al regiunii, tipărituri care să dispună de o eficiență distribuire în țară și dincolo de frontari. Trebuie recunoscut că această componentă bivalentă a rosturilor unui muzeu a fost împlinită în parametri meritorii de instituția condusă de Dumitru Țicu.

Domnia sa s-a reliefat ca savant de ținută și totodată și-a încurajat și susținut cu neîntinată generozitate colaboratorii spre a dobândi performanțe profesionale notabile. De asemenea, s-a dovedit un veritabil expert în Arheologia medievală, investigând cu admirabile rezultate un mare număr de complexe eclesiastice și laice din arealul bănățean. Și-a probat intuiția când a optat pentru cercetarea unor monumente din cele mai importante pentru reconstituirea realităților culturale, economice și sociale ale zonei. Spre deosebire de mulți confrăți întru profesiune, care nu își valorifică deloc sau doar cu excesivă parcimonie rezultatele cercetărilor de teren finanțate din resurse bugetare publice, Dumitru Țicu a dovedit responsabilitate, publicându-și cu acribie toate descoperirile relevante provenind din săpăturile cu caracter metodic pe care le-a coordonat. Dintre șantierile arheologice unde a întreprins săpături cu rezultate fructuoase vom menționa, între altele, pe acelea din așezările și necropolele rurale de la Ilidia, Gornea, Moldova Veche, Cuptoare, Șopotul Vechi, Berzovia, Reșița, Opațița și Baziaș, majoritatea lor furnizând materiale aferente secolelor XII–XV.

Prin aceste cercetări, s-au adus precizări de cel mai mare interes pentru civilizația comunităților românești din arealul montan al Banatului, palid oglindită în izvoarele narrative și cele diplomatice. Totodată, s-au obținut date importante despre colectivitățile eterogene învecinate, alcătuite prioritar de sârbi și unguri, cu care românii au conviețuit în decursul perioadei medievale, precum și asupra naturii raporturilor dintre localnici și alogeni. În chip firesc, Dumitru Țicu nu a recurs la o abordare unilaterală a realităților etnico-demografice economice și confesionale, adică numai prin prisma inventarului arheologic, ci a folosit din plin toate categoriile de surse scrise, prospectate cu scrupulozitate, ceea ce a conferit soliditate concluziilor din demersurile sale savante.

Lucrările științifice care îi poartă semnătura sunt nu numai numeroase, ci și de substanță, în sensul că dovedesc o disponibilitate de percepție și interpretare analitică a elementelor informative esențiale colportate de vestigiile arheologice și de textele diplomatice. Dintre aceste opere se individualizează, după opinia noastră cuprinzătoarea monografie intitulată *Banatul Montan în Evul Mediu* (Timișoara, 1998), constituind, precum am mai amintit, o formă amplificată a tezei sale de doctorat. Baza documentară a volumului este remarcabilă, însumând tot materialul arheologic disponibil, colectat – *nota bene* – în mare parte din propriile cercetări de teren, vestigii care au fost prospectate în conjuncție cu mărturiile actelor serviciilor cancelariale. Totodată, autorul face dovada unor aprofundate cunoștințe în domeniul arhitecturii, toponimiei și etnografiei, precum și al literaturii de specialitate, mai vechi sau mai noi, folosită cu discernământ critic.

Precum singur mărturisește, a căutat să urmeze modelul metodologic configurat în opera concepută de Radu Popa, al cărui discipol se revendică cu deplină îndreptățire. De altfel, vasta și consistenta monografie dedicată Banatului Montan stă la loc de cinste alături de valoroasele lucrări de medievistică românească cu structură cvasisimilară dedicate Maramureșului și Hațegului de Radu Popa, Dobrogei de Ion Barnea și Gheorghe Mănușu-Adameșteanu, Transilvaniei de Ștefan Pascu, Adrian Andrei Rusu și Ioan-Aurel Pop, Basarabiei de Ion Tentiuc și Gheorghe Postică etc. Buna receptare a tomului de către breasla istorică l-a stimulat pe autor să-i pregătească o ediție abreviată, destinată cititorului străin, apărută patru ani mai târziu: *Mountainous Banat in the Middle Age* (Cluj-Napoca, 2002). Reticentă în mod nejustificat atunci când s-a tipărit versiunea românească a sintezei, poate pentru că autorul ei activa într-un centru cu mai puține veleități savante, Secția de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Române și-a răscumpărat circumspecțiile inițiale, când a decernat volumului din 2002 Premiul „Nicolae Bălcescu”, certificând calitățile indubitabile ale monografiei.

Reușitele profesionale și aprecierile unanime nu i-au diminuat ambiția și determinarea, cum se mai întâmplă uneori, Dumitru Țicu menținându-și dinamismul și eficiența în materializarea proiectelor științifice, fără să se lase copleșit de împovărațiile atribuții administrative asumate prin deținerea responsabilității directoriale. În această calitate a coordonat, între 2007 și 2012, importante granturi transfrontaliere, finanțate din fonduri europene nerambursabile și de unele ministere: *Patrimoniul Banaticum – multiculturalitate și multiconfesionalitate în Banat, Cetățile Banatului un patrimoniu cultural european și Caraș and Nera Valey, communication chanelns and civilization roads*.

Totodată, a continuat să elaboreze lucrări cu solidă documentație și larg orizont istoriografic: *Studii istorice* (Timișoara, 2003), *Geografia ecleziastică a Banatului medieval* (Cluj-Napoca, 2007) – dublată de o versiune în limba germană: *Ekklesiastische Geographie des Mittelalterlichen Banats* (București, 2007) –, *Arta minoră medievală din Banat / Minor medieval art in the Banat* (Cluj-Napoca, 2012), *Cetăți medievale din Banat / Medieval fortresses in the Banat* (Brăila, 2012), volume în care a adâncit și diversificat studiul problemelor abordate în opusul de sinteză publicat în 1998. La acestea se adaugă un șir lung de studii și rapoarte de săpături, cu o paletă tematică variată, diseminate în volume și periodice de prestigiu.

Contactele permanente cu universul civilizației rurale, prilejuite de viața de șantier, de imperativul consemnării perpetuării ocupațiilor ancestrale, ca și obligațiile decurgând din calitatea de director de muzeu cu tematică expozițională variată, l-au familiarizat cu anumite paliere ale etnografiei, astfel că s-a simțit atras de câteva din problemele sale specifice. De aici a prins contur o foarte utilă lucrare asupra unor instalații tehnice de veche tradiție, în prezent pe cale de dispariție: *Moara de apă din Banat* (Cluj-Napoca, 2012), tradusă cu operativitate în limba engleză: *Watermill in the Banat* (Brăila, 2012).

Pe lângă prolificitatea în calitatea de autor, Dumitru Țicu a dovedit aptitudini remarcabile în domeniul editărilor, retipărind cărți de valoare ale predecesorilor – erodate parțial prin scurgerea anilor, dar având contribuții încă viabile pentru anumite domenii, prin urmare demne de stimă și interes –, purtând semnătura lui Nicolae Iorga, Nicolae Ilieșiu și Felix Milleker. La acestea se adaugă câteva volume omagiale dedicate unor colegi mai vârstnici, reflectând generozitate și solidaritate profesională. *Last by not least*, revista Muzeului – *Banatica* –, la care este redactor-șef, s-a impus sub coordonarea sa drept unul din periodicele cele mai respectate din sfera științelor istorice nu numai în România, ci și în tot sud-estul Europei.

Aceste frumoase realizări au fost de natură să-i aducă reale satisfacții pe linie profesională, după opinia noastră insuficiente totuși pentru a-i răsplăti pe deplin travaliul, abnegația și performanțele, întrucât nici în regimul comunist și nici după colapsul acestuia intelectualul român nu s-a bucurat de prețuirea cuvenită din partea societății. Pe lângă funcția de cercetător științific I și de demnitate de director la Muzeul Banatului Montan, a fost numit conferențiar la Universitatea „Eftimie Murgu” din Reșița (2000), conducător de doctorat în cadrul Universității din Oradea (2008–2010) și al Universității de Vest din Timișoara (din 2010) și a fost ales membru al Comisiei zonale a Monumentelor Istorice Banat-Crișana (Timișoara, din 2000) și membru al Comisiei Naționale de Arheologie (București, din 2000) etc. În fond, *labores parvum honores*.

Înainte de a fi savant, Dumitru Țicu este un spirit complex, cu densă încărcătură sufletească, un ales profil moral, având strânse și amabile raporturi colegiale pretutindeni în țară și dincolo de hotare, bazate pe corectitudine, sinceritate și deferență. Deși întâlnirile nu au fost foarte frecvente, l-am perceput drept o persoană delicată, generoasă, modestă și echilibrată. Îmbrățișând preocupări cu o tematică apropiată, distanța geografică care ne separă reședințele n-a reușit câtuși de puțin să extirpeze convergența intelectuală și sentimentele camaraderești reciproce. Atașat implacabil atmosferei mentale a cercetătorului, dotat cu

tenacitate, inventivitate, energie creativă și remarcabilă inteligență nativă, colegul Dumitru Țicu a înregistrat învederate realizări, care îi asigură un statut privilegiat în galeria medievisticii naționale. La ceas aniversar și la o vârstă a împlinirilor, îi urăm din toată inima să depășească cu bine toate încercările vieții și să-și continue cu încredere și neostoit aplomb fructuoasa sa activitate.

VICTOR SPINEI

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

A. Volume de autor:

1. *Cetăți medievale din Banat / Medievall fortresses in the Banat*, Editura Istros, Brăila, ediția a II-a, 2012.
2. *Arta minoră medievală din Banat / Minor medieval art in the Banat*, Romanian Academy. Center for Transilvanian Studies, ediția a II-a, 2012.
3. *Watermill in the Banat*, Editura Istros, Brăila, 2012.
4. *Moara de apă din Banat*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2012.
5. *Muzeul Banatului Montan. Cercetări istorice în spațiul de frontieră / Museum of the Mountainous Banat. Historical research in the border area*, Editura Tim, Reșița, 2012.
6. *Ekklesiastische Geographie des Mittelalterlichen Banats*, Editura Academiei Române, București, 2007.
7. *Geografia ecleziastică a Banatului medieval*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2007.
8. *Patrimonium Banaticum*, Editura Cosmopolitan Art, Timișoara, 2007.
9. *Cronologia Banatului. Banatul între 934–1552*, II/1 (în colaborare cu I. Hațegan, L. Boldea), Editura Art Press, Timișoara, 2007.
10. *Studii istorice*, Editura Mirton, Timișoara, 2003.
11. *Mountainous Banat in the Middle Age*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
12. *Banatul Montan în Evul Mediu*, Editura Banatica, Timișoara, 1998.
13. *Arheologia satului medieval din Banat*, Reșița, 1996.
14. *Gornea. Din arheologia unui sat din Clisura Dunării* (în colaborare cu Gh. Lazarovici), Reșița, 1996.
15. *Hodoni. Locuirile neolitice și necropola medievală timpurie* (în colaborare cu Fl. Drașovean, M. Muntean), Reșița, 1996.

B. Volume editate/coordonate:

1. F. Milleker, *Descoperiri arheologice din Banat. I. Preistoria*, ediție îngrijită, note și introducere de D. Țicu, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2013.
2. *Transylvanian Review*, vol. XXII, supplementum nr. 4/2013, Central European Historical Realities, Cluj-Napoca, 2013.
3. Nicolae Ilieșiu, *Monografia istorică a Banatului*, ediție îngrijită, prefată și note de D. Țicu, Editura Valahia, București, 2011.
4. Nicolae Iorga, *Observații și probleme bănațene*, ediție îngrijită, prefată și note de D. Țicu, Editura Tim, Reșița, 2011.
5. *Itinerarii istoriografice. Studii în onoarea istoricului Costin Feneșan*, ediție îngrijită de D. Țicu, R. Grăf, editura Centrului de Studii Transilvane, Cluj-Napoca, 2011.
6. *Românii în Europa Medievală (Între Orientul Bizantin și Occidentul Latin). Studii în onoarea profesorului Victor Spinei*, volum coordonat de D. Țicu, I. Căndea, Editura Istros, Brăila, 2008.
7. *Studii bănațene*, volum coordonat de V. Leu, D. Țicu, C. Albert, Editura Mirton, Timișoara, 2007.

C. Studii și articole:

1. *Ecclesiastical architecture in the Banat during the 14th–15th centuries. The reflection of a border area identity*, in *Banatica*, 23/2013, pp. 429–460.
2. *The beginnings of the church architecture in the medieval Banat: rotundas*, in *The steppe lands and the world beyond them. Studies in honor of Victor Spinei on his 70th birthday*, edited by F. Curta & B. P. Maleon, Iași, 2013, pp. 437–454.

3. *The fortified Church from Opațița. Reflection on the Identity of the 15th Century Ecclesiastical Architecture of a Frontier Space* in *Transylvanian Review*, vol. XXII, Supplémentum nr. 4/2013, pp. 203–211.
4. *Geografia ecleziastică a Văii Nerei*, in *Anuar*, 2012, Zrenjanin 2013, pp. 101–115.
5. *The Nera Valley Medieval Ecclesiastic Geography*, in *Istros*, XVIII/ 2012, pp. 275–296.
6. *Historic geography and archaeological topography at Bulci and Căpâlnaș*, in *Analele Banatului*, SN XX/ 2012, pp.147–156.
7. *Informații despre cartea veche românească din Banat*, in *Itinerarii istoriografice. Studii în onoarea istoricului Costin Feneșan*, Cluj-Napoca, 2011, pp. 473–476.
8. *Mănăstirea Baziaș – un monument medieval din Clisura Dunării*, in *Banatica*, 20/1, 2010, pp. 255–267.
9. *Mănăstiri ortodoxe din valea Carașului (sec. XV–XVI)*, in *Altarul Banatului*, nr. 10–12, Editura Mitropoliei Banatului, Timișoara, 2008, p. 141.
10. *La fortification en terre de Giera*, in *Studii de istorie a Banatului*, XXXII/ 2008, in *Miscellanea Historica et Archaeologica in Honorem Professoris Ionel Căndea*, Brăila, 2009, pp. 99–105.
11. *Notes concernant les debuts du Monastere Saint Georges de la Vallée de Bârzava*, in *Analele Banatului*, SN, XVIII/2008, pp. 171–187.
12. *The archaeological reserch from Bucosnița*, (în colaborare cu A. Ardeț), in *Banatica*, 18/ 2008, pp. 107–117.
13. *Despre spada medievală de la Deta*, in *Studii bănețene*, Reșița, 2007, pp. 61–64.
14. *Fortificația de pământ de la Baziaș* (în colaborare cu Fl. Drașovean), in *Patrimonium Banaticum*, 4/2005, pp. 107–115.
15. *Observații cu privire la podoabele medievale din spațiul Dunării de jos apusene*, in *Actele Simpozionului „Banatul iugoslav. Trecut istoric și cultural”*, Novi Sad, 2005, pp. 159–162.
16. *Arheologia Banatului. Cercetări româno-sârbe*, in *Banatica*, 17/2005, pp. 617–619.
17. *Arhitectura de fortificație din secolele XIV–XV din Clisura Dunării*, in *Buletinul Muzeului Militar Național*, nr. 1/2003, pp. 126–133.
18. *Le monastère Sirinia*, in *Studii de istorie a Banatului XXVI–XXVII*, 2003, pp. 251–262.
19. *Contribuții la repertoriul arheologic al Banatului montan*, in *Banatica*, 16/1, 2003, pp. 339–377.
20. *Cercetări de arheologie medievală pe valea Bistrei* (în colaborare cu D. Rancu), in *In Memoriam Radu Popa. Temeiuri ale civilizației românești în context european*, 2003, pp. 455–468.
21. *Săpături arheologice de salvare în raza satului Nicolinț* (în colaborare cu A. Radu), in *Tibiscum*, 2003, pp. 309–322.
22. *Les monastères médiévaux du Banat*, in *„Vilaletul Timișoarei (450 de ani de la întemeierea pașalâcului) 1552–2002”*, Timișoara, 2002, pp. 35–44.
23. *Observații privind necropola medievală de la Turnu-Severin*, in *Drobeta*, XI–XII/ 2002, pp. 174–184.
24. *L'église médiévale de Mehadia*, in *Medieval Architecture in Transylvania*, II/2002, Satu Mare, pp. 111–123.
25. *Rezultate și perspective în cercetarea habitatului medieval bănețean* in *Actele Simpozionului internațional Banatul iugoslav. Trecut istoric și cultural*, Novi Sad, 2001, pp. 259–267.
26. *Cercetări arheologice în vatra satului medieval Ilidia*, în volumul omagial *Sever Dumitrescu. Adevărul omeneste posibil*, Oradea, 2001, pp. 399–413.
27. *Problema satelor medievale pustiite din Banat*, in *Analele Banatului*, IX/2001, pp. 283–299.
28. *Opinii privind cercetarea arheologică din Banat*, in *Tibiscum*, 2000, pp. 17–20.
29. *Locuirea din secolele III–IV d. Hr. de la Vrăniș* (în colaborare cu D. Rancu), in *Banatica*, 15/1, 2000, pp. 241–251.
30. *Opinii privind activitatea metalurgică din Banat în sec. III–IV*, in *Analele Banatului*, VII–VIII/ 2000, pp. 451–471.
31. *Despre începuturile organizării bisericești la românii din Banat*, in *Actele Simpozionului Banatul. Trecut istoric și cultural*, Novi Sad, 2000, pp. 207–213.
32. *Muzeul Banatului Montan*, in *Banatica*, 15/1, 2000, pp. 5–9.
33. *Câteva clarificări ale unor „clarificări privind cercetările de la Hodoni (jud. Timiș) din anii 1959–1960” și câte ceva despre opul apărut* (în colaborare cu Fl. Drașovean, M. Muntean), in *Analele Banatului*, V/1998, pp. 701–706.
34. *Forschungen Mittelalterarchäologie im Banat*, in *Arheologia Medievală*, I/ 1996, pp. 9–35.

35. *Über Anfänge der mittelalterlichen Befestigungsarchitektur im Banat*, in *Banatica*, 13/1, 1995, pp. 205–215.
36. *Spada medievală de la Bucova* (în colaborare cu Z. Pinter) in *Banatica*, 15/1, 1995, pp. 251–256.
37. *Biserica medievală de la Cârnecea*, in *Banatica* 15/1, 1995, pp. 227–250.
38. *Atelierul metalurgic din secolul al XII-lea de la Gornea*, in *Banatica*, 13/1, 1995, pp. 215–227.
39. *Observații privind geografia istorică a Văii Bistrei la începutul secolului al XV-lea*, in *Banatica* 13/1, 1995, pp. 17–27.
40. *Ansichten über die glasierte mittelalterliche Keramik in Raume der westlichen unteren Donau*, in *Kulturraum Mittlere und untere Donau. Traditionen und Perspektiven des Zusammenlebens*, Reșița, 1995, pp. 143–156.
41. *Șantierul arheologic de la Gornea* (în colaborare cu G. Lazarovici, Z. Maxim), in *Banatica*, 12/1, 1993, pp. 302–321.
42. *Necropole medievale (sec. X–XIV) din sudul Banatului*, in *Banatica* 12/1, 1993, pp. 254–273.
43. *Documentația arheologică cu privire la Banatul de sud în secolele V–X*, in *Symposia Tracologica*, 9/1992, pp. 61–65.
44. *Necropola medievală românească de la Șopotu Vechi*, in *Crisia*, 21/1991, pp. 307–310.
45. *Căldarea de cult paleocreștină de la Periam* in *Thraco-Dacica*, 11, 1–2/1990, pp. 153–156.
46. *Cercetări de arheologie medievală la Berzovia*, in *Banatica*, 10/1990, pp. 267–277.
47. *Câteva observații în legătură cu cetatea și districtul medieval românesc Cuiești*, in *Apulum* 26/1990, pp. 355–369.
48. *O reședință feudală românească la începuturile Reșiței medievale*, in *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, 40, 1/1989, pp. 296–302.
49. *O reședință feudală românească la Reșița*, in *Mitropolia Banatului*, 39, 1/1989, pp. 56–62.
50. *Cercetări arheologice în Depresiunea Oravița*, in *Banatica*, 9/1987, pp. 317–345.
51. *Ceramica smălțuită de factură bizantină din sud-vestul României*, in *Studii și cercetări de istorie veche și arheologie*, 34, 3/1983, pp. 274–286.
52. *Crucea engolpion descoperită la Moldova Veche*, in *Acta Musei Napocensis*, 19/1982, pp. 392–395.
53. *Necropole medievale românești din Banat în lumina cercetărilor arheologice*, in *Mitropolia Banatului*, 32, 4–6/1982, pp. 264–277.
54. *Cercetări arheologice la Ciclova Română* (în colaborare cu I. Uzun), in *Banatica*, 6/1981, pp. 211–216.
55. *Câteva considerații pe marginea unor podoabe medievale*, in *Acta Musei Napocensis*, 18/1981, pp. 491–500.
56. *Cuptorul de ars ceramică de la Gornea – Țărmuri* (în colaborare cu I. Uzun), in *Acta Musei Napocensis*, 15/1978, pp. 296–305.

D. Recenzii:

1. Fl. Drașovean, C. Feneșan, A. Fluture, A. Szentmiklosi, G. El Susi, Z. Köpeczny, H. Kiss, R. Seplilici, N. Dinu, *Timișoara în amurgul Evului Mediu*, Timișoara, 2007, recenzie in *Analele Banatului*, SN, XVII/2008.
2. *Masoneria în Transilvania. Repere istorice*, coordonatori T. Sălăgean, M. Eppel, Cluj-Napoca, 2007, recenzie in *Banatica*, 18/2008, pp. 511–514.
3. *Glasnik Muzeja Banata*, 11/12, Pančevo, 2002, recenzie in *Banatica*, 17/2005, p. 614.

E. Rapoarte arheologice:

1. *Opațița, oraș Deta, j. Timiș*, in *CCAR*, campania 2005, București, 2006, pp. 245–246.
2. *Bulci, com. Bata, j. Arad, punct La Cetate* (în colaborare cu P. Hügel, G. P. Hurezan, Fl. Mărginean), in *CCAR*, campania 2005, București, 2006, pp. 208–209.
3. *Baziaș, com. Socol, j. Caraș-Severin, punct Mănăstirea Baziaș*, in *CCAR*, campania 2005, București, 2006, p. 85.
4. *Gătaia, Mănăstirea Sfântu Gheorghe*, in *CCAR*, campania 2004, București, 2005, pp. 157–158.
5. *Ersig, c. Vermeș, j. Caraș-Severin* (în colaborare cu D. Rancu), in *CCAR*, campania 2004, București, 2005, pp. 147–148.

6. *Chelmac, c. Conop, j. Arad, punct Cetate* (în colaborare cu Fl. Mărginean), in *CCAR*, campania 2004, București, 2005, p. 123.
7. *Baziaș, com. Socol, jud. Caraș-Severin. Mănăstirea Baziaș*, in *CCAR*, campania 2002, București, 2003, pp. 48–49.
8. *Nicolinț, com. Ciuchici, jud. Caraș-Severin* (în colaborare cu A. Radu), in *CCAR*, campania 2002, București, 2003, pp. 212–213.
9. *Iam, com. Berliște, jud. Caraș-Severin, punct Satu Bătrân*, in *CCAR*, campania 2002, București, 2003, pp. 145–146.
10. *Cozla, com. Berzasca, punct La Mănăstire, jud. Caraș-Severin*, in *CCAR*, campania 2002, București, 2003, pp. 113–114.
11. *Berliște, com. Berliște, jud. Caraș-Severin, punct Picuri* (în colaborare cu A. Radu), in *CCAR*, campania 2002, București, 2003, p. 53.
12. *Carașova, com. Carașova, jud. Caraș-Severin* (în colaborare cu S. Oța, L. Oța), in *CCAR*, campania 2001, 2002, pp. 85–86.
13. *Obreja, com. Obreja, punct Satu Bătrân* (în colaborare cu A. Radu), in *CCAR*, campania 2001, București, 2002, p. 53.
14. *Carașova, com. Carașova, jud. Caraș-Severin* (în colaborare cu S. Oța, L. Oța), in *CCAR*, campania 1999, București, 2000, pp. 57–58.